

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговина

Predmet br.: S1 1 K 011128 15 Krž 16

Datum donošenja: 02.06.2015. godine

Datum otpreme: 23.07.2015. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Mirko Božović, predsjednik vijeća
sudija Mirza Jusufović, član vijeća
sudija Redžib Begić, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

protiv optuženih

Predraga Milisavljevića, Miloša Pantelića i Ljubomira Tasića

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Dževad Muratbegović

Branilac optuženog Predraga Milisavljevića: advokat Dragiša Mihajlović

Branilac optuženog Miloša Pantelića: advokat Nenad Rubež

Branilac optuženog Ljubomira Tasića: advokat Mirsada Beganović - Žutić

Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, ul. Kraljice Jelene br. 88

Telefon: 033 707 100, 707 596; Fax: 033 707 155

SADRŽAJ:

UVOD.....	4
IZREKA.....	4
O B R A Z L O Ž E N J E.....	5
I. TOK POSTUPKA	5
II. BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA.....	7
A. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA.....	7
1. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH.....	7
2. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH11	
B. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG MILOŠA PANTELIĆA	15
1. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH.....	15
2. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH17	
3. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH	19
III. POGREŠNO I NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE	21
STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI.....	21
STANDARD PRIMJENJIV NA GREŠKE U ČINJENICAMA.....	22
A. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA.....	24
Osuđujući dio presude – tačka 1.	24
B. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG MILOŠA PANTELIĆA	27
Osuđujući dio presude – tačka 1.	27
C. ŽALBA TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE	34
Oslobađajući dio presude – tačka 4.....	34
Oslobađajući dio presude – tačka 5.....	36
Oslobađajući dio presude – tačka 6.....	41
Oslobađajući dio presude – tačka 7.....	44
Oslobađajući dio presude – tačka 8.....	46
IV. POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA	50

ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA.....	50
V. ŽALBENI OSNOV PREMA ČLANU 300. ZKP BIH: ODLUKA O KAZNI I IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU	52
A. STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI	52
B. ŽALBA TUŽILAŠTVA BIH	53
C. PROŠIRENO DEJSTVO ŽALBI BRANILACA OPTUŽENIH PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA I MILOŠA PANTELIĆA.....	54

U IME BOSNE I HERCEGOVINE !

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine, sastavljenom od sudije Mirka Božovića, kao predsjednika vijeća, te sudija Mirze Jusufovića i Redžiba Begića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Denisa Podžića, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Predraga Milisavljevića, Miloša Pantelića i Ljubomira Tasića, kao članova vijeća, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa članom 29. KZ BiH, odlučujući o žalbi Tužilaštva BiH, žalbi branioca optuženog Predraga Milisavljevića, advokata Dragiše Mihajlovića i žalbi branioca optuženog Miloša Pantelića, advokata Nenada Rubeža, sve izjavljene protiv presude Suda BiH, broj: S1 1 K 011128 12 Krl od 28.10.2014. godine, nakon održane sjednice apelacionog vijeća u smislu člana 304. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH, Dževada Muratbegovića, optuženog Predraga Milisavljevića i njegovog branioca, advokata Dragiše Mihajlovića, optuženog Miloša Pantelića i njegovog branioca, advokata Nenada Rubeža, te optuženog Ljubomira Tasića i njegove braniteljice, advokata Mirsade Beganović – Žutić, donio je dana 02.06.2015. godine sljedeću:

P R E S U D U

Odbijaju se u cijelosti, kao neosnovane, žalbe Tužilaštva Bosne i Hercegovine i branioca optuženog Predraga Milisavljevića, izjavljene protiv presude Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 1 K 011128 12 Krl od 28.10.2014. godine, dok se žalba branioca optuženog Miloša Pantelića **djelimično uvažava**, te presuda Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 1 K 011128 12 Krl od 28.10.2014. godine **preinačava** u odluci o kazni, tako što se

optuženi Miloš Pantelić, za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 29. istog zakona za koje je prvostepenom presudom oglašen krivim, na osnovu navedenih zakonskih odredbi i uz primjenu odredaba članova 39., 42. i 48. KZ BiH, **o s u đ u j e** na kaznu zatvora u

trajanju od **15 (petnaest) godina**, u koju mu se na osnovu člana 56. stav 1. KZ BiH, ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru, i to od 22.06.2012. godine do 31.05.2013. godine, te od 28.10.2014. godine pa nadalje,

dok se u ostalom dijelu prvostepena presuda potvrđuje.

O b r a z l o ž e n j e

I. TOK POSTUPKA

1. Prvostepenom presudom Suda BiH, broj: S1 1 K 011128 12 Krl od 28.10.2014. godine, optuženi Predrag Milisavljević i Miloš Pantelić su oglašeni krivim da su radnjama opisanim pod tačkom 1. izreke presude počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 29. KZ BiH, te su zbog izvršenja navedenog krivičnog djela osuđeni na kazne zatvora od po 20 (dvadeset) godina. Na osnovu člana 56. KZ BiH, optuženima je u izrečenu kaznu zatvora uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, i to optuženom Predragu Milisavljeviću period od 22.06.2012. godine pa nadalje, a optuženom Milošu Panteliću period od 22.06.2012. godine do 31.05.2013. godine.

2. Istom presudom, optuženi Predrag Milisavljević, Miloš Pantelić i Ljubomir Tasić su na osnovu člana 284. tačka c) ZKP BiH, oslobođeni od optužbe da su:

- optuženi Predrag Milisavljević, radnjama opisanim pod tačkama 2., 3. i 8. izreke presude, počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama f), g), d) i e) KZ BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH;
- optuženi Miloš Pantelić, radnjama opisanim pod tačkama 4., 5., 6., 7. i 8. izreke presude, počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama e), f), h), k), d) i e) KZ BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH;

- optuženi Ljubomir Tasić, radnjama opisanim pod tačkom 8. izreke presude, počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama d) i e) KZ BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

3. Nadalje, optuženi Predrag Milisavljević, Miloš Pantelić i Ljubomir Tasić su oslobođeni dužnosti da naknade troškove krivičnog postupka, i to optuženi Predrag Milisavljević i Miloš Pantelić na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH, a optuženi Ljubomir Tasić na osnovu člana 189. stav 1. ZKP BiH. Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH, oštećeni su sa imovinskopravnim zahtjevom upućeni na parnicu.

4. Protiv navedene presude žalbe su blagovemenom izjavili Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, branilac optuženog Predraga Milisavljevića, advokat Dragiša Mihajlović i branilac optuženog Miloša Pantelića, advokat Nenad Rubež.

5. Tužilaštvo je izjavilo žalbu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na oslobađajući dio presude, i to u odnosu na optuženog Miloša Pantelića, za radnje opisane pod tačkom 4., 5., 6., 7. i 8. izreke presude, a u odnosu na optužene Predraga Milisavljevića i Ljubomira Tasića, za radnje opisane pod tačkom 8. izreke presude. Tužilaštvo je izjavilo žalbu i zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji u odnosu na optužene Predraga Milisavljevića i Miloša Pantelića, predloživši na kraju žalbe da apelaciono vijeće uvaži žalbu, pobijanu presudu u gore navedenom dijelu ukine i odredi održavanje pretresa, odnosno, da pobijanu presudu u osuđujućem dijelu preinači, tako što će optuženim Predragu Milisavljeviću i Milošu Panteliću izreći kaznu zatvora u dužem trajanju.

6. Branilac optuženog Predraga Milisavljevića, advokat Dragiša Mihajlović, je izjavio žalbu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog stanja i odluke o krivičnopravnoj sankciji, te imovinskopravnom zahtjevu, sa prijedlogom da apelaciono vijeće uvaži žalbu i preinači prvostepenu presudu u osuđujućem dijelu, te optuženog Milisavljevića oslobodi od optužbe za izvršenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 29. KZ BiH, ili da prvostepenu presudu ukine i odredi održavanje pretresa, te donese rješenje o ukidanju pritvora u odnosu na optuženog Milisavljevića.

7. Branilac optuženog Miloša Pantelića, advokat Nenad Rubež je izjavio žalbu zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, predloživši da apelaciono vijeće pobijanu presudu ukine i održi pretres, uz ponovno izvođenje već izvedenih dokaza, i to ponovnim saslušanjem svjedoka Gladanac Ljubisava, Simić Milovana i Božić Jovana, te nakon toga donese oslobađajuću presudu.

8. Odgovore na žalbu Tužilaštva dostavili su branioci optuženih Predraga Milisavljevića, Miloša Pantelića i Ljubomira Tasića, sa prijedlozima da apelaciono vijeće odbije žalbu Tužilaštva kao neosnovanu.

9. Također, Tužilaštvo je dostavilo odgovor na žalbe branilaca optuženih Predraga Milisavljevića i Nenada Rubeža, predloživši da apelaciono vijeće iste odbije kao neosnovane.

10. Na osnovu člana 304. ZKP BiH, dana 02.06.2015. godine, održana je sjednica apelacionog vijeća kojoj su pristupili tužilac Tužilaštva BiH, Dževad Muratbegović, optuženi Predrag Milisavljević i njegov branilac, advokat Dragiša Mihajlović, optuženi Miloš Pantelić i njegov branilac, advokat Nenad Rubež, te optuženi Ljubomir Tasić i njegova braniteljica, advokat Mirsada Beganović – Žutić.

11. U skladu sa odredbom člana 306. ZKP BiH, apelaciono vijeće je preispitalo presudu u granicama istaknutih žalbenih prigovora i izvršilo uvid u spis, te nakon tako izvršene ocjene donijelo odluku kao u izreci iz razloga koji slijede.

II. BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA

A. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA

1. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH

12. *Odredbom člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH je propisano da bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.*

13. Branilac optuženog Predraga Milisavljevića je u okviru žalbenog prigovora da je prvostepenom presudom počinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH, naveo da u dispozitivu presude, u dijelu za koji je optuženi oglašen krivim, između ostalog stoji: *"u periodu od aprila do kraja juna 1992. godine, u okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije Republike Srpske i paravojnih formacija ... optuženi Milisavljević, prvo kao pripadnik rezervnog sastava SJB Višegrad u periodu od 04.04.1992. godine do 18.05.1992. godine, a zatim kao pripadnik Višegradske brigade, VP 7158 u periodu od 18.05.1992. godine do 25.02.1994. godine ..., izvršio progon bošnjačkog stanovništva na području opštine Višegrad na nacionalnoj i vjerskoj osnovi ubistvima ..."*, nakon čega pod tačkom 1. izreke presude slijedi detaljan opis radnji koje je optuženi navodno počinio, i to na dan 15. juni 1992. godine.

14. S obzirom na vrijeme izvršenja djela za koje je optuženi oglašen krivim (15. juni 1992. godine), branilac hipotetički postavlja pitanje koje je to radnje optuženi počinio u periodu od aprila mjeseca do 18.05.1992. godine, kao pripadnik rezervnog sastava policije Višegrad, te kada je i na koji način, u navedenom vremenskom periodu, izvršio progon civilnog bošnjačkog stanovništva na području opštine Višegrad, koga je to lišio života i koje su to široke i sistematične napade vojska i policija RS, te paravojne formacije, vršile u tom periodu, zaključujući da je usljed ovakve formulacije izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi i razlozima presude.

15. U pogledu navedenog prigovora, a nakon izvršenog uvida u spis, apelaciono vijeće primjećuje da je optužnica / izmjenjena optužnica Tužilaštva, koncipirana na način da je u činjeničnom supstratu najprije dat uvodni dio, koje se s obzirom na sve okolnosti koje karakterišu inkriminisane radnje optuženih, odnosno njihovu istovrsnost, te pravnu kvalifikaciju djela, odnosi na sve tačke optužnice, nakon čega slijedi opis konkretnih radnji optuženih uobličjenih kroz pojedine tačke optužnice. Tako preambula sadrži i podatke o angažmanu optuženih u policijskim, odnosno vojnim strukturama u kompletnom periodu koji se odnosi na vrijeme izvršenja djela po svakoj tački optužnice. U tom smislu, treba podsjetiti da se optuženi Milisavljević, pored radnje za koju je presudom oglašen krivim, optužnicom teretio i za još tri krivičnopravne radnje, od kojih je za dvije, kao vrijeme izvršenja djela navedeno: *"noću 13. maja 1992. godine"*, odnosno, *"noću između 13. i 14. maja 1992. godine"*, a u koje vrijeme je optuženi bio pripadnik rezervnog sastava Stanice javne bezbjednosti Višegrad. S obzirom na

radnje za koje je osuđen, bilo je mjesta korekciji perioda naznačenog u uvodu, ali to ipak nije bilo od uticaja na valjanost pobijane odluke u kojoj je tačno naznačeno o kojoj radnji je riječ, te da je ista dio naznačenog perioda u toku kojeg je trajao širok i sistematičan napad, a u sklopu kojeg je ta radnja počinjena.

16. Apelaciono vijeće takođe primjećuje da je prvostepeno vijeće izvršilo intervenciju u činjeničnom supstratu, kako preambule, tako i tačke optužnice za koju je optuženi oglašen krivim, prilagodivši činjenični supstrat rezultatima dokaznog postupka, odnosno nalazima prvostepenog vijeća, te u tom kontekstu nalazi da odbrana pravilno primjećuje kako se iz izreke presude može zaključiti da je optuženi Milisavljević, radnje za koje je oglašen krivim, činio i u vrijeme kada je bio pripadnik rezervnog sastava Stanice javne bezbjednosti Višegrad, odnosno od 04.04.1992. godine do 18.05.1992. godine.

17. Međutim, iako je prema ocjeni apelacionog vijeća, shodno nalazima prvostepenog vijeća, iz izreke bilo poželjno izostaviti kao suvišan dio teksta: *"prvo kao pripadnik rezervnog sastava Stanice javne bezbjednosti Višegrad u periodu od 04.04.1992. godine do 18.05.1992. godine"*, apelaciono vijeće smatra da navedeni propust izreku ne čini nerazumljivom, s obzirom da je u tački 1. izreke presude precizno navedeno vrijeme izvršenja djela za koje je optuženi oglašen krivim – *"dana 15. juna 1992. godine."*

18. Prema stavu ovog vijeća, izreka presude bi bila nerazumljiva ukoliko vrijeme izvršenja djela ne bi uopšte bilo navedeno ili bi bilo navedeno tako da kod objektivnog posmatrača ostavlja dvojbu u pogledu određenosti tog bitnog elementa djela, a u kom slučaju bi i postojala bitna povreda odredaba krivičnog postupka. Međutim, kako je u konkretnom slučaju vrijeme izvršenja djela za koje je optuženi oglašen krivim precizno određeno, a što sa činjeničnog aspekta u pogledu događaja kod jame "Paklenik" nije sporila nijedna strana, to je apelaciono vijeće, imajući u vidu sve gore navedeno, ocijenilo neosnovanim ovaj prigovor branioca.

19. Nadalje, branilac optuženog tvrdi da je tokom dokaznog postupka na pouzdan način utvrđeno da je optuženi Milisavljević bio pripadnik VP 7158 počev od 18.05.1992. godine do 15.07.1995. godine, a ne kako to pogrešno navodi prvostepeni sud, do 25.02.1994. godine.

20. Iako u konkretnom slučaju nije od posebnog značaja da li je angažman optuženog u vojnim stukturama prestao 15.07.1995. godine ili 25.02.1994. godine, budući da je nesporno utvrđeno kako je optuženi Milisavljević u vrijeme izvršenja djela za koje je oglašen krivim bio pripadnik Višegradske brigade - VP 7158, apelaciono vijeće nalazi neosnovanim tvrdnju branioca da izvedeni dokazi na pouzdan način ukazuju da je optuženi Milisavljević bio pripadnik VP 7158 do 15.07.1995. godine.

21. Naime, iz materijalnog dokaza koji je uložila odbrana, kopije vojne knjižice izdate na ime Predrag Milisavljević, jasno proizilazi da je optuženi bio pripadnik vojne pošte Višegrad od 18.05.1992. godine do 25.02.1994. godine. Istina, iza navedenog perioda stoji i period od 08.06.1995. godine do 13.07.1995. godine, ali u odnosu na taj period nije naznačena vojna pošta kojoj je pripadao optuženi. Isto tako, u evidenciji o vojnom angažovanju Odjeljenja za opštu upravu opštine Višegrad od 05.07.2012. godine, stoji da je optuženi Milisavljević bio pripadnik VP 7158 od 18.05.1992. godine do 25.02.1994. godine, dok za ostale periode naznačene u ovom dokumentu nije naveden broj vojne pošte.

22. Prema tome, apelaciono vijeće nalazi neosnovanom tvrdnju branioca da je tokom postupka na pouzdan način utvrđeno kako je optuženi Milisavljević u VP 7158 bio angažovan do 15.07.1995. godine, smatrajući da se takva tvrdnja može samo pretpostavljati, a shodno čemu je prvostepeno vijeće u pogledu dana prestanka vojnog angažmana u VP 7158 izvelo pravilan zaključak, te je i ovaj prigovor odbrane ocjenjen neosnovanim.

23. Branilac je nadalje istakao da u izreci osuđujućeg dijela presude stoji: *"... gdje su vojno sposobni civili Bošnjaci ..."*, prigovarajući da tokom 1992. godine termin Bošnjak nije postojao. Branilac je u tom smislu naveo kako ne spori da je Bošnjak termin koji između ostalog obuhvata i jedinstvo vjere, religije, ali se osnov diskriminacije u vrijeme izvršenja djela prema grupi ljudi ne može definisati kao vjerski osnov, te da su tom prilikom stradali Bošnjaci, jer taj termin u inkriminisano vrijeme nije postojao.

24. Stoji tvrdnja odbrane da termin Bošnjaci nije bio opšteprihvaćen u vrijeme izvršenja krivičnog djela, međutim, apelaciono vijeće u konkretnom slučaju, jednako kao i prvostepeno vijeće, prihvata terminologiju zastupljenu u optužnici, odnosno

pobijanoj presudi. Naime, termin Bošnjak je historijski, etnički i kulturološki termin, koji obuhvata između ostalog i jedinstvo vjere/religije, te ovo vijeće prihvata da se osnov diskriminacije prema grupi Bošnjaka u ovom predmetu može definisati i kao vjerski osnov. Etnička, odnosno nacionalna i vjerska osnova usko su povezane i sadržane u terminu Bošnjak.

25. Imajući u vidu navedeno, apelaciono vijeće prihvata postojanje diskriminacije po etničkoj i vjerskoj osnovi u ovom predmetu, shodno čemu prigovor branioca u tom pravcu ocjenjuje neosnovanim.

2. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH

26. *Odredbom člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH je propisano da bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda.*

27. Branilac je u okviru ovog žalbenog prigovora naveo da sud nije mogao cijeliti niti zasnovati svoju odluku na dokazima izvedenim od strane suda¹, jer izjave svjedoka Ferida Spahića od 05.12.1992. godine i 04.11.1992. godine nisu pročitane na glavnom pretresu, niti se svjedok izjašnjavao u vezi sa okolnostima iz navedenih izjava, niti je odbrana imala mogućnost unakrsno ispitati svjedoka u pogledu sadržaja izjava.

28. Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim i ove prigovore branioca. Naime, izjave svjedoka Ferida Spahića od 05.12.1992. godine i 04.11.1992. godine su prvi put pomenute od strane odbrane, i to prilikom unakrsnog ispitivanja svjedoka Ferida Spahića na okolnosti davanja svih izjava vezanih za inkriminirani događaj za koji je optuženi Milisavljević oglašen krivim. Imajući u vidu da odbrana nije raspolagala originalnim primjercima ovih izjava, iste je sud pribavio po službenoj dužnosti, dok je svjedok Spahić, po pozivu suda, na glavnom pretresu potvrdio da se na svakoj stranici predmetnih izjava nalazi njegov potpis.

¹ Zapisnik o saslušanju svjedoka Ferida Spahića od 05.12.1992. godine (S-1), Izjava svjedoka Ferida Spahića u rukopisu od 04.11.1992. godine (S-2), Službena zabilješka o prepoznavanju lica sa fotografije broj: 2586/02 od 31.10.2002. godine (S-3) i Izjava svjedoka Ferida Spahića broj: 01/98 od 05.01.1998. godine, sačinjena od strane studenta FPN Amira Halilovića (S-4).

29. Budući da je svjedok potvrdio autentičnost izjava, apelaciono vijeće, jednako kao i prvostepeno vijeće, nalazi da nije bilo potrebe za čitanjem njihovog sadržaja. Međutim, potpuno je neosnovan prigovor branioca prvooptuženog da odbrani nije bilo omogućeno da u pogledu sadržaja ovih izjava unakrsno ispita svjedoka.

30. Naime, kako to proizilazi iz transkripta sa glavnog pretresa održanog dana 13.05.2014. godine, prvostepeno vijeće je nakon dokaza provedenih od strane suda, odbranama pružilo mogućnost da u okviru dodatnih dokaza, odnosno dopune dokaznog postupka, ukoliko to smatraju potrebnim, ponovo pozovu svjedoka Spahića i ispituju ga na eventualne razlike u odnosu na iskaze koji su uloženi od strane suda. Međutim, u nastavku postupka, na sljedećem ročištu održanom dana 27.05.2014. godine, prvostepeno vijeće je konstatovalo da je sud u pogledu dodatnih dokaza zaprimio samo prijedlog odbrane trećeoptuženog, dok odbrane prvo i drugo optuženog nisu dostavile dokazne prijedloge, nakon čega je vijeće pravilno zaključilo da odbrane prvo i drugo optuženog nemaju dodatnih dokaznih prijedloga.

31. Imajući u vidu sve navedeno, prigovor branioca prvooptuženog da je odbrani uskraćeno pravo na unakrsno ispitivanje svjedoka Spahića u pogledu sadržaja pomenutih izjava, je ocijenjen kao neosnovan.

32. Nadalje, prvostepeno vijeće je po ocjeni apelacionog vijeća dalo valjano obrazloženje i kada je u pitanju relevantnost dokaza provedenih od strane suda. Odbrana je u tom pogledu tvrdila da se na iskazima koji nisu uzeti u skladu sa važećim propisima ne može zasnivati sudska odluka.

33. Činjenica je da se dokazi provedeni od strane suda, prije svega pomenute izjave svjedoka Spahića (S-1 i S-2), ne mogu smatrati iskazima datim u istrazi u smislu člana 273. stav 1. ZKP BiH, a s obzirom da je svjedok u vrijeme davanja predmetnih iskaza imao status običnog građanina, odnosno, isti prije davanja iskaza nije propisno upozoren i poučen. Međutim, imajući u vidu da je svjedok potvrdio autentičnost ovih iskaza, istaknuvši da se na svim stranicama nalazi njegov potpis, čime je potvrdio i autentičnost njegovih izjava, prema ocjeni apelacionog vijeća nije bilo prepreke da prvostepeno vijeće iste i cijeni, ukoliko ih naravno smatra relevantnim za konkretni predmet. Pri tome, valja imati u vidu , a kako je to već ranije elaborirano, da je

odbrani u toku postupka pružena mogućnost da u pogledu sadržaja ovih iskaza ispita svjedoka i ukaže na eventualne razlike u odnosu na ostale iskaze svjedoka Spahića.

34. U vezi sa navedenim, suprotno tvrdnjama odbrane da prvostepeno vijeće nije istaklo u vezi sa kojim dokazima su cijenjene predmetne izjave, apelaciono vijeće nalazi da iz konteksta obrazloženja prvostepene presude jasno proizilazi da iste samo potvrđuju navode koje je svjedok Spahić dao na glavnom pretresu i u iskazima tokom istrage, odnosno, potvrđuju nalaze prvostepenog vijeća u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja u osuđujućem dijelu presude. Pri tome, treba istaći da iz obrazloženja pobijane presude proizilazi jasan zaključak da predmetne izjave nisu odlučujući dokazi na kojima se temelji odluka prvostepenog vijeća, već nasuprot tome, da iste predstavljaju samo kontrolne dokaze koji potvrđuju i potkrijepljuju ranije utvrđene činjenice zasnovane na drugim provedenim dokazima.

35. Za razliku od navedenog, kada je u pitanju službena zabilješka o prepoznavanju lica sa fotografija (dokaz suda S-3), ista nije potpisana od strane ovlaštenog lica, niti se u njenom prilogu nalazi zapisnik o prepoznavanju sa fotografija koje su prezentovane svjedoku Spahiću, shodno čemu je prvostepeno vijeće, po ocjeni apelacionog vijeća, izvelo pravilan zaključak u pogledu valjanosti ovog dokaza, kao i u pogledu dokaza suda označenog kao "S-4" - izjave svjedoka Spahića od 05.01.1998. godine, sačinjene od strane studenta FPN Halilović Amira, a ne od strane određenog organa nadležnog za uzimanje izjava. Svjedok Spahić je, kada je u pitanju ova izjava, a kako to proizilazi iz transkripta sa glavnog pretresa održanog dana 13.05.2014. godine, ustvrdio da se na istoj ne nalazi njegov potpis, niti su mu poznate okolnosti vezane za davanje ove izjave, te je u tom smislu prvostepeno vijeće pravilno ocijenilo da se ova dva dokaza provedena od strane suda ne mogu smatrati relevantnim, pa ih samim tim, pravilno, nije ni cijenilo.

36. Branilac prvooptuženog je prigovorio i da sud uopšte nije cijenio određene dokaze odbrane, i to iskaze svjedoka Ilić Milana, Kovačević Miodraga, Baranac Srpka, Miličević Gorana i Raković Dragoslava, potom materijalne dokaze, novinske članke lista "Dnevni avaz" od 15.06.2012. godine i 21.06.2012. godine, potvrdu PS Višegrad od 20.03.2014. godine, te izvještaj glavnog patologa od 30.07.2002. godine.

37. U pogledu ovog prigovora, a nakon izvršenog uvida u pobrojane dokaze odbrane, apelaciono vijeće najprije podsjeća da je članom 15. ZKP BiH

propisan princip slobodne ocjene dokaza, koji je ograničen jedino principom zakonitosti dokaza, što znači da je ocjena dokaza oslobođena formalnih pravnih pravila koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza. Shodno tome, apelaciono vijeće ističe da je sud dužan razmatrati i cijeliti sve izvedene dokaze, ali nije dužan osvrutati se na dokaze koji nisu relevantni za donošenje odluke. U tom smislu, provedeni dokazi na koje upućuje odbrana, prema nalazima apelacionog vijeća, ni na koji način nisu mogli uticati na valjanost utvrđenog činjeničnog stanja i nisu mogli izmjeniti zaključke do kojih je prvostepeno vijeće došlo na osnovu dokaza čija je ocjena data u presudi. Prema tome, apelaciono vijeće zaključuje da se prvostepeno vijeće u presudi pravilno osvrtao samo na dokaze koji su od suštinske važnosti za odluku, zbog čega je i ovaj prigovor odbrane odbijen kao neosnovan.

38. U pogledu prigovora branioca da nisu bile ispunjene pretpostavke za čitanje iskaza iz istrage svjedoka Aličehajić Derviše i da je odbrana uskraćena za unakrsno ispitivanje ovog svjedoka, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće dalo utemeljeno obrazloženje u pogledu odluke da se iskaz ovog svjedoka pročita u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH, a budući da je nalazom i mišljenjem ovlaštenog sudskog vještaka, specijaliste neuropsihijatra, utvrđeno da je svjedokinja u takvom psihičkom stanju da nije sposobna na adekvatan način učestvovati u sudskom postupku i da bi njeno pojavljivanje na sudu rezultiralo nesrazmjernim teškoćama. S obzirom na to, sasvim je logično da odbrane nisu bile u mogućnosti unakrsno ispitati svjedokinju, međutim, članom 273. stav 2. ZKP BiH jasno je propisan takav izuzetak od pravila, a koji je u konkretnom slučaju utvrđen. U vezi s tim, kako to proizilazi iz transkripta sa glavnog pretresa od 10.12.2013. godine, treba reći da je odbranama omogućeno da na pretresu iznesu pitanja koja bi postavila svjedokinji u unakrsnom ispitivanju.

39. I na kraju, u pogledu navodne izjave svjedoka Ferida Spahića od 11.09.1992. godine, branilac prvooptuženog je prigovorio da sud nije cijenio navedenu izjavu koju je svjedok potpisao, a što je potvrdio na glavnom pretresu. Apelaciono vijeće međutim, nalazi da ovi navodi odbrane nisu tačni, s obzirom da je svjedok Spahić na glavnom pretresu održanom dana 11.12.2012. godine, izjavio da se na predmetnoj izjavi ne nalazi njegov potpis, dok je svjedok Šehović Midhat, koji je navodno uzimao ovu izjavu od Spahić Ferida, na glavnom pretresu istakao da mu ime Spahić Ferid ništa ne znači, da se ne sjeća te osobe, niti da je ista davala izjavu na okolnosti dešavanja u Višegradu i ubistvima na jami "Paklenik", niti se sjeća da je Spahić Ferid 1995. godine potpisao

prekucanu izjavu. S obzirom na to, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće, pravilno ocijenilo da se navedena izjava ne može smatrati valjanim dokazom, relevantnim za odlučivanje, zbog čega je i ovaj prigovor odbrane odbijen kao neosnovan.

B. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG MILOŠA PANTELIĆA

40. U pogledu žalbenih prigovora branioca drugooptuženog Miloša Pantelića, koji se odnose na bitne povrede odredaba krivičnog postupka, apelaciono vijeće najprije ističe da je većina prigovora po ovom žalbenom osnovu identična prigovorima koje je istakao branilac optuženog Milisavljevića. Stoga apelaciono vijeće u ovom dijelu neće ponovo vršiti ocjenu istih, već se ima smatrati da ranije obrazloženje dato u pogledu identičnih prigovora vrijedi i u odnosu na prigovore branioca drugooptuženog.

1. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH

41. Branilac optuženog Miloša Pantelića je istakao prigovor da je izreka prvostepene presude nerazumljiva, s obzirom da je u osuđujućem dijelu, u pogledu radnje izvršenja djela naveden neodređeni period, najprije *"u periodu od aprila do kraja juna 1992. godine"*, a zatim *"dana 15. juna 1992. godine"*. Branilac smatra da je sud uz datum 15. juni 1992. godine obuhvatio i prethodni period samo u cilju postizanja kvalifikacije iz člana 172. stav 1. KZ BiH, međutim, kako je optuženi Pantelić oslobođen od optužbi za radnje koje su se dogodile prije 15.06.1992. godine, to prema braniocu izostaje višestruko činjenje djela, a samim tim i kvalifikacija djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH.

42. U pogledu navedenog prigovora, apelaciono vijeće najprije podsjeća da je već ranije dalo obrazloženje kada je u pitanju struktura same optužnice odnosno izreke prvostepene presude, kao i u pogledu vremena izvršenja djela za koje su optuženi oglašeni krivim. S tim u vezi, ovo vijeće nalazi potpuno neosnovanim prigovor branioca da je kvalifikacija djela Zločini protiv čovječnosti morala izostati jer je u odnosu na optuženog Pantelića, s obzirom da je isti oslobođen svih optužbi za radnje prije 15.06.1992. godine, izostalo višestruko činjenje djela. U tom smislu, branilac upućuje na odredbu člana 172. stav 2. KZ BiH koja, između ostalog, propisuje da *"napad usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva jest ponašanje koje uključuje višestruko*

činjenje djela iz stava 1. ovog člana ...”.

43. Međutim, apelaciono vijeće u pogledu navedenog prigovora nalazi da branilac pogrešno dovodi u vezu broj djela izvršenih od strane optuženog sa kvalifikacijom djela Zločini protiv čovječnosti, s obzirom da je krivično djelo Zločini protiv čovječnosti počinjeno i ukoliko je učinjeno samo jedno djelo od strane optuženog, ukoliko je ono dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva. S tim u vezi, treba reći da pojam *”široki”* ili *”rasprostranjeni”* napad podrazumijeva napad koji je po svojoj prirodi opsežan i za posljedicu ima veliki broj žrtava. Zločin može biti rasprostranjen ili počinjen u širokim razmjerama zbog kumulativnog efekta niza nečovječnih djela ili zbog *jedinstvenog efekta jednog jedinog djela izuzetno velikih razmjera*. Pri tome, treba podsjetiti da je prvostepeno vijeće u pobijanoj presudi utvrdilo postojanje svih opštih elemenata ovog krivičnog djela, odnosno, da je izvelo pravilan zaključak da postoji *nekus* između konkretnog djela za koje je optuženi Pantelić osuđen i utvrđenog napada na civilno stanovništvo, a koji napad je po svojim karakteristikama bio i širok i sistematičan, što znači da je prvostepeno vijeće našlo dokazanim oba elementa napada u njihovom kumulativnom određenju, a što na kraju krajeva žalbom nije osporavala ni odbrana.

44. Pri tome, apelaciono vijeće ukazuje da samo *”napad”*, a ne i pojedinačna djela optuženog mora biti rasprostranjen i sistematski, što znači da je dovoljno da su djela optuženog dio tog napada da bi se, ako su svi ostali uslovi ispunjeni, jedno djelo ili relativno ograničeni broj djela optuženog mogli okvalifikovati kao zločin protiv čovječnosti. Imajući u vidu da je u konkretnom slučaju ukupno 48 civila lišeno života, to apelaciono vijeće nalazi nespornim da je napad po svojoj prirodi bio opsežan i da je za posljedicu imao veliki broj žrtava, što u konačnici navedeni prigovor odbrane čini neosnovanim.

45. Nadalje, branilac je prigovorio i da izreka presude ne sadrži činjenični opis radnje izvršenja djela za koje je optuženi Pantelić oglašen krivim, s obzirom da u istoj ne stoji da je optuženi nekoga lišio života.

46. Apelaciono vijeće je i ovaj prigovor branioca ocijenilo neosnovanim, budući da je optuženi Pantelić oglašen krivim da je u svojstvu saizvršioca, na odlučujući način doprinijeo izvršenju djela koji je za posljedicu imao lišenje života 48 civila na jami *”Paklenik”*. Polazeći od teorijskog koncepta saizvršilaštva, za postojanje istog nije

odlučno da svaki od izvršilaca preduzme svaku od radnji koje su dovele do krajnje posljedice, već je sasvim dovoljno da se njihove pojedinačne radnje dopunjuju i da u svojoj ukupnosti predstavljaju cjelinu koja nužno dovodi do zabranjenih posljedica, što je i bilo u konkretnom slučaju. Bez značaja je na koji način je koji od pripadnika naoružane grupe date prilike učestvovao u izvršenju krivičnog djela, te da li su svi zaista pucali i lišili života zarobljene civile. Bitno je da je svojom radnjom na odlučujući način doprinijeo nastanku zabranjene posljedice, te da je postojala svijest o zajedničkom djelovanju. U svakom slučaju, tokom postupka nesumnjivo je dokazano da je lišenje života 48 zarobljenih civila predstavljalo rezultat zajedničkog djelovanja svih pratilaca, uključujući i optuženog Pantelića, nezavisno od toga da li je i on lično nekog od zarobljenih lišio života.

2. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH

47. Branilac je istakao prigovor da je pobijana presuda zasnovana na dokazu pribavljenom bitnom povredom odredaba ZKP BiH, smatrajući da je zapisnik o saslušanju svjedoka Jovana Božića u Tužilaštvu, broj: KT-RZ-145/05 od 13.07.2009. godine, sačinjen suprotno odredbama članova 151., 152., 153. i 154. ZKP BiH, a s obzirom da je radnje preduzimao pravni savjetnik, da nije konstatovano prisustvo tužioca, iako na kraju zapisnika stoji da je isti potpisao tužilac, da je pitanja postavljao pravni savjetnik koji ne zna nijedan službeni jezik BiH, te da nije bilo prevođenja, jer prevodilac nije potpisao zapisnik.

48. Apelaciono vijeće smatra da navedeni žalbeni prigovori nisu osnovani i da ne dovode u pitanje zakonitost navedenog dokaza, niti ispravnost i zakonitost pobijane presude. U vezi s tim treba reći da je odbrana optuženog navedene prigovore isticala i tokom prvostepenog postupka, te ih u suštini sada u žalbi samo ponavlja. Prvostepeno vijeće je u pobijanoj presudi, u tom pogledu, dalo konkretne i jasne razloge koje kao argumentovane i valjane u svemu prihvata i ovo vijeće.

49. Pored toga, apelaciono vijeće nalazi potrebnim podsjetiti na određene odredbe ZKP BiH koje je odbrana očigledno zanemarila kada je u pitanju navedeni prigovor. Tako je članom 20. tačka g) ZKP BiH, između ostalog, propisano da se pod ovlaštenom službenom osobom smatraju i stručni saradnici, odnosno istražitelji Tužilaštva BiH koji rade po ovlastima tužioca. U tom smislu, apelaciono vijeće ne nalazi spornim što je radnje

ispitivanja svjedoka u istrazi preduzeo pravni saradnik, niti je odredbama Zakona o krivičnom postupku BiH propisano da pravni saradnik takve radnje ne može preduzimati. Činjenica je da saslušanju ovog svjedoka nije prisustvovao tužilac a da na zapisniku, na mjestu predviđenom za potpis tužioca, stoji potpis. Međutim, ovo vijeće ne prihvata zaključak odbrane da se radi o nečitkom potpisu, budući da na tom mjestu stoji jasan potpis pravnog saradnika koji je i preduzimao radnju, čime je ispoštovana odredba člana 154. stav 9. ZKP BiH. U tom smislu, treba istaći da je u konkretnom slučaju korištena tipizirana forma zapisnika koji se sačinjava prilikom saslušanja svjedoka i da je svjedok tada saslušan u okviru predmeta protiv osumnjičenih Čeho Boriše i dr.

50. Nadalje, sasvim izvjesno se može pretpostaviti, kako to pravilno zaključuje odbrana, da pravni saradnik u vrijeme saslušanja svjedoka nije poznavao nijedan od službenih jezika BiH, ili pak da nije dovoljno poznavao, a nije ni sporno da na zapisniku nedostaju pitanja koje je pravni saradnik postavljao na jeziku koji poznaje. Međutim, apelaciono vijeće nalazi neosnovanim prigovor odbrane da se shodno navedenom može zaključiti kako prevođenja nije ni bilo, a pogotovo što zapisnik nije potpisan od strane prevodioca.

51. Naime, apelaciono vijeće je uvidom u predmetni zapisnik zaključilo da su u istom jasno navedene osobe koje su prisustvovala saslušanju svjedoka, pa je tako navedeno i prisustvo prevodioca, odnosno njegovo ime i prezime, čime je ispoštovana odredba člana 152. stav 1. ZKP BiH. Međutim, odredbama ZKP BiH nije propisana obaveza da zapisnik bude i potpisan od strane prevodioca, što znači da je sadržaj prijevoda provjerljiv samim navođenjem imena i prezimena osobe koja je vršila prijevod, odnosno prisustvovala saslušanju.

52. Osim toga, apelaciono vijeće je jednako kao i prvostepeno vijeće, zaključilo da je svjedok prije ispitivanja propisno upozoren u skladu sa odredbama ZKP-a BiH, da je na glavnom pretresu, što proizilazi iz transkripta sa suđenja od 19.02.2013. godine, naveo da je prilikom ispitivanja bilo prisutno pet šest osoba, da ga je saslušavao stranac, da je bio prisutan i prevodilac koji mu je sve prevodio, te da je potpisao navedeni zapisnik koji prethodno nije pročitao, ali je slušao diktiranje. U zapisniku nije zabilježena primjedba svjedoka da mu je onemogućeno da pročita zapisnik, niti je svjedok na glavnom pretresu naveo da je izričito zahtijevao njegovo čitanje. Također, zapisnik je potpisan od strane lica koja su bila prisutna saslušanju, a koja isti potpisuju prema odredbama člana 154. ZKP

BiH.

53. Dakle, s obzirom da je svjedok u toku glavnog pretresa potvrdio da je potpisao predmetni zapisnik, što sa potpisom lica koje je preduzimalo radnju i potpisom zapisničara, te prisustvom prevodioca, nesumnjivo predstavlja potvrdu vjerodostojnosti sadržaja zapisnika, to je apelaciono vijeće, jednako kao i prvostepeno vijeće, zaključilo da ovaj zapisnik predstavlja zakonit dokaz, dok su suprotni žalbeni prigovori u vezi s tim ocjenjeni neosnovanim.

54. Uz to, treba istaći da je branilac prigovorio i načinu ispitivanja ovog svjedoka, u smislu da se osoba koja ga je ispitivala služila obmanama i postavljala pitanja koja već sadrže odgovor, što nije u skladu sa članom 86. stav 7. ZKP BiH. Međutim, ovo vijeće je uvidom u sadržaj zapisnika utvrdilo da su ovi prigovori neosnovani, budući da navedeni zaključak branioca ne proizilazi iz toka saslušanja svjedoka. Istina, apelaciono vijeće primjećuje da su svjedoku postavljana direktna pitanja tokom cijelog toka ispitivanja, ali je uočljivo i da je svjedok uglavnom davao odgovore jednostavnom afirmacijom (da) ili negacijom (ne), dok je rijetko u odgovorima koristio prostoproširene rečenice, zbog čega je ovakav način njegovog ispitivanja sasvim razumljiv. Osim toga, treba imati u vidu i znatnu vremensku distancu između datuma ispitivanja svjedoka i vremena o kojem je isti svjedočio, pa je s te strane sasvim razumljivo da su svjedoku u cilju provjere i razrješenja postavljana dodatna pitanja, a što je dopušteno prema odredbi člana 86. stav 7. ZKP BiH.

55. Prema tome, apelaciono vijeće nalazi da je navedeni dokaz, zapisnik o saslušanju svjedoka Jovana Božića u Tužilaštvu, broj: KT-RZ-145/05 od 13.07.2009. godine, sačinjen na zakonit način, u skladu sa relevantnim odredbama ZKP BiH, shodno čemu su neosnovani prigovori branioca drugooptuženog da je prvostepena presuda zasnovana na bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH.

3. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH

56. *Odredbom člana 297. stav 2. ZKP BiH je propisano da bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.*

57. Branilac optuženog Miloša Pantelića je istakao prigovor da je sud u pobijanoj presudi za iste svjedoke dao različitu ocjenu dokazne snage, tako da je dio svjedočenja

koje potkrijepljuje osuđujući dio i otežavaju status optuženog prihvatio kao vjerodostojan, konzistentan i tačan, a dio izjave koja ima oslobađajući karakter nije prihvatio kao tačan, što je u suprotnosti sa članom 3. i članom 14. ZKP BiH. Branilac u navedenom smislu ukazuje na iskaze svjedoka Božić Jovana, Gladanac Ljubisava i Simić Milovana, koje sud u potpunosti prihvata u dijelu opisa kretanja konvoja do dolaska ispred preduzeća "Sladara" u Rogatici, a koji potvrđuju da su na tom mjestu civili prebačeni u Terpentinov autobus, te potvrđuju da je isti vozio svjedok M-7, dok ne prihvata njihove iskaze u dijelu opisa da su svjedoka M-7 sa autobusom čekali na Sjemeču a ne pred "Sladaram" i da je sa njima bio optuženi Pantelić, odnosno, da nije bio u Terpentinovom autobusu koji je odvezao lica prema jami "Paklenik".

58. U pogledu ovog prigovora, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće u presudi sa jednakom pažnjom cijenilo sve izvedene dokaze, kao i sve relevantne činjenice, kako one koji terete optužene, tako i one koji im idu u korist, a što je slučaj i sa iskazima svjedoka Božić Jovana, Gladanac Ljubisava i Simić Milovana.

59. Naime, iz pobijane presude proizilazi da je prvostepeno vijeće ocijenilo dokaze na način da se osvrnulo na iskaz svakog svjedoka na kojeg ukazuje žalba, dajući razloge zbog čega njihove iskaze u jednom dijelu cijeni neuvjerljivim i nepouzdanim, a u drugom dijelu uvjerljivim, pouzdanim i saglasnim sa ostalim izvedenim dokazima, čime je neosnovan prigovor branioca da je prvostepeno vijeće postupilo suprotno odredbi člana 14. stav 2. ZKP BiH, odnosno, da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka.

60. Apelaciono vijeće naglašava da ovakva ocjena navedenih žalbenih prigovora branioca ne prejudicira ispitivanje pravilnosti ocjene provedenih dokaza u vezi sa utvrđenim činjeničnim stanjem, a što će biti učinjeno prilikom analize žalbenih prigovora po osnovu pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, već u ovom dijelu samo izvodi zaključak da su predmetni žalbeni prigovori po osnovu bitne povrede odredaba krivičnog postupka neosnovani. Da li je prvostepeni sud određenom dokazu pripisao adekvatnu dokaznu snagu, u kontekstu utvrđivanja relevantnih činjenica, odnosno da li je na osnovu određenog dokaza sadržajno mogao utvrditi činjenice, proces je koji se svakako cijeni kroz analizu utvrđenog činjeničnog stanja. U ovom dijelu, apelaciono vijeće samo izvodi zaključak da ne postoji povreda odredbe člana 297. stav 2. ZKP BiH, počinjene na način kako to prikazuje branilac.

III. POGREŠNO I NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

61. Standard koji žalbeno vijeće treba primjeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja jeste utemeljenost.

62. Žalbeno vijeće će prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima došao do datog zaključka isključujući svaku sumnju. Neće svaka činjenična greška biti razlog da žalbeno vijeće ukine presudu, nego samo ona greška koja je uzrokovala nepravilnu presudu, što se kvalifikuje kao krajnje nepravičan ishod sudskog postupka, kao u slučaju kada je optuženi osuđen uprkos nedostatku dokaza o biću krivičnog djela.

63. Prilikom utvrđivanja da li je zaključak pretresnog vijeća bio opravdan, žalbeno vijeće će krenuti od načela da se ne treba olako upuštati u narušavanje činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće. Žalbeno vijeće ima na umu, kao opšte načelo da je zadatak da sasluša, provjeri i odmjeri dokaze izvedene na glavnom pretresu prvenstveno u diskrecionoj nadležnosti pretresnog vijeća. Stoga žalbeno vijeće mora iskazati određeno uvažavanje u pogledu činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće.

64. Žalbeno vijeće može vlastitim nalazom zamijeniti utvrđenje pretresnog vijeća samo ako jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima ne bi mogao donijeti takvu presudu, kada dokazi na koje se oslanjalo pretresno vijeće ne bi mogli biti prihvaćeni od strane bilo kojeg objektivnog suda ili kada je ocjena dokaza "potpuno pogrešna".

65. Članom 299. ZKP BiH propisano je kada se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Odlučne činjenice se utvrđuju neposredno pomoću dokaza, ili posredno iz drugih činjenica (indicija ili kontrolnih činjenica). Samo one činjenice koje su sadržane u presudi mogu se smatrati da postoje, a

bez obzira što odlučne činjenice postoje, u presudi se uvijek moraju dati razlozi o njihovom postojanju. U suprotnom nema utvrđenog činjeničnog stanja (nepotpuno utvrđeno činjenično stanje). Ukoliko neka odlučna činjenica nije utvrđena onako kako je zaista postojala u stvarnosti nekog događaja, onda postoji pogrešno utvrđeno činjenično stanje.

66. Ocjenu o tome da li je pogrešno utvrđeno činjenično stanje, apelaciono vijeće će dati u odnosu na činjenice i utvrđenja na koja je odbrana u žalbi ukazala. Kao što je prethodno navedeno, za ovakvu ocjenu treba primijeniti kriterijum po kojem će se razmotriti svi žalbeni prigovori i ocijeniti da li određena odlučna činjenica proizilazi iz izvedenih dokaza.

STANDARD PRIMJENJIV NA GREŠKE U ČINJENICAMA

67. Žalbeno vijeće primjenjuje standard 'razumnog presuđivanja' kada preispituje navodne činjenične greške u prvostepenoj odluci. Žalbeno vijeće će zaključak pretresnog vijeća zamijeniti svojim zaključkom samo u slučaju da "nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao da dođe do prvobitne odluke do koje je došlo pretresno vijeće.² Prilikom odlučivanja da li je nalaz pretresnog vijeća bio razuman ili ne Žalbeno vijeće "neće olako zadirati u činjenične zaključke pretresnog vijeća".³ Ovo zato što žalbeni postupak ne predstavlja novo suđenje. Naprotiv, činjenični nalazi pretresnog vijeća se u znatnoj mjeri uvažavaju jer pretresno vijeće ima tu prednost što može iz prve ruke posmatrati svjedočenja i ocjenjivati ponašanje i relativnu pouzdanost pojedinačnih svjedoka.⁴ Kako je utvrdilo Žalbeno vijeće u predmetu Kupreškić:

"U skladu s jurisprudencijom Međunarodnog suda, zadatak saslušanja, ocjenjivanja i odmjeravanja težine dokaza koji se izvode na suđenju pripada prvenstveno pretresnom vijeću. Stoga se Žalbeno vijeće prema činjeničnom stanju koje je utvrdilo pretresno vijeće mora odnositi s određenom dozom uvažavanja. Žalbeno vijeće može umjesto nalaza pretresnog vijeća donijeti svoj nalaz samo ako dokaze na koje se pozvalo pretresno vijeće

² Tužilac protiv Halilovića, IT-01-48-A, Presuda Žalbenog vijeća MKSJ, 16. oktobar 2007, par. 9.

³ Tužilac protiv Blagojevića i Jokića Presuda Žalbenog vijeća, par. 9; Tužilac protiv Musema, ICTR-96-13, Presuda Žalbenog vijeća, 16. novembar 2001, par. 18.

⁴ Tužilac protiv Furundžije, IT-95-17/1-A, Presuda Žalbenog vijeća, 21. jul 2000, par. 37.

ne bi prihvatio nijedan razuman presuditelj o činjenicama ili ako su dokazi ocijenjeni "potpuno pogrešno".⁵

68. Drugim riječima, optuženi koji je uživao primjenu standarda razumne sumnje tokom cijelog svog suđenja mora ispuniti veoma visok standard preispitivanja kada u žalbenom postupku traži preinačenje činjeničnih nalaza pretresnog vijeća.

69. Isti standard razumnosti i isto uvažavanje nalaza pretresnog vijeća primjenjuju se i kada tužilaštvo podnosi žalbu na oslobađajuću presudu ili kaznu na osnovu navodnih činjeničnih grešaka pretresnog vijeća. Žalbeno vijeće će utvrditi da je načinjena greška u činjenicama samo ako zaključi da nijedan razuman presuditelj činjenica ne bi mogao doći do opovrgavanog činjeničnog nalaza.⁶ Međutim, pošto je na tužilaštvu teret dokazivanja u pretresnom postupku, značaj činjenične greške koja prouzrokuje neostvarenje pravde poprima specifičan karakter kada je navodi tužilaštvo.⁷

70. U predmetu Bagilishema Žalbeno vijeće je zauzelo stav da:

"Uzimajući u obzir da je tužilaštvo to koje na suđenju mora van razumne sumnje da dokaže krivicu optuženog, značaj pogrešnog činjeničnog nalaza zbog kojeg je došlo do neostvarivanja pravde nešto je drugačiji za žalbu tužilaštva na oslobađajuću presudu, nego za žalbu odbrane na osuđujuću presudu. Optuženi mora da dokaže da pogrešni činjenični nalazi Pretresnog veća dovode njegovu krivicu u razumnu sumnju. Tužilaštvo pred sobom ima teži zadatak. Mora da dokaže da je, kada se uzmu u obzir pogrešni činjenični nalazi do kojih je došlo Pretresno veće, eliminisama svaka razumna sumnja u krivicu optuženog."⁸

71. U ovom pogledu tužilaštvu se u skladu sa Statutom MKSJ-a i relevantnim međunarodnim sporazumima uvijek pripisuje teret dokazivanja krivnje optuženog van

⁵ Tužilac protiv Kupreškića i drugih, IT-95-16-A, Presuda Žalbenog vijeća, 23 oktobar 2001, par. 30; Tužilac protiv Halilovića, IT-01-48-A, Presuda Žalbenog vijeća, 16 oktobar 2007, par. 10.

⁶ Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, IT-02-60-A, Presuda Žalbenog vijeća, 9. maj 2007, par. 9; Tužilac protiv Bagilisheme, ICTR-95-1A-A, Presuda Žalbenog vijeća, 3. jul 2002, par. 13.

⁷ Tužilac protiv Halilovića, IT-01-48-A, Presuda Žalbenog vijeća, 16. oktobar 2007, par. 11; Tužilac protiv Krnojelca, IT-97-25-A, Presuda Žalbenog vijeća, 17. septembar 2003, par. 14.

⁸ Tužilac protiv Bagilisheme, ICTR-95-1A-A, Presuda Žalbenog vijeća, 3. jul 2002, par. 14 (naglasak dodat); Vidi također Tužilac protiv Limaja i drugih, IT-03-66-A, Presuda Žalbenog vijeća, 27. septembar 2007, par. 13; Tužilac protiv Halilovića, IT-01-48-A, Presuda Žalbenog vijeća, 16 oktobar 2007, par. 11.

razumne sumnje. Tužilaštvo nije oslobođeno tog tereta kada u žalbenom postupku nastoji oboriti činjenični nalaz koji ide u prilog optuženom, čime se i ovo vijeće rukovalo prilikom odlučivanja.

A. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA

Osuđujući dio presude – tačka 1.

72. Apelaciono vijeće najprije primjećuje da je branilac optuženog Predraga Milisavljevića, obazlažući navode žalbe u pogledu žalbenog osnova pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, uglavnom upoređivao izjave svjedoka Ferida Spahića iz istrage sa iskazom koji je on navodno dao 11.09.1992. godine i koji je navodno prekucan 1995. godine. Svi žalbeni navodi se u tom pogledu oslanjaju na argumentaciju da su sve izjave ovog svjedoka u suprotnosti sa izjavom od 11.09.1992. godine, s obzirom da u toj izjavi nije navedeno ime Predrag Milisavljević, dok u svim drugim jeste.

73. Apelaciono vijeće, imajući u vidu zaključke prvostepenog vijeća u pogledu vjerodostojnosti ovog iskaza, a koje je u potpunosti prihvatilo ovo vijeće i o tome ranije dalo obrazloženje, konstatuje da neće ponovo analizirati prigovore koje branilac u ovom dijelu žalbenih navoda iznosi kada je u pitanju vjerodostojnost predmetnog dokaza, niti nalazi svrsishodnim ocjenjivati prigovore kojima se utvrđeno činjenično stanje iz pobijane presude dovodi u vezu sa sadržajem iz ovog iskaza.

74. Branilac optuženog Predraga Milisavljevića je istakao prigovor da prvostepeno vijeće u toku postupka nije utvrđivalo tačan broj eshumiranih lica iz jame "Paklenik", navodeći u tom kontekstu kako na strani 1. izveštaja glavnog patologa stoji da je konačan broj leševa iz grobnice "Paklenik" 73, dok na strani 6. istog izvještaja stoji da je to broj 75. Osim toga, branilac dovodi u pitanje i način na koji su žrtve lišene života, ističući da je prema izvještaju pravac hitaca sprijeda bio u glavu 2 a u trup 6, što nije konzistentno iskazu jedinog očevidca, svjedoka Ferida Spahića, koji je istakao da su zarobljenici na jami bili okrenuti licem u lice prema naoružanim srpskim vojnicima i da je u tom položaju pucano na njih. Također, branilac je istakao da je svjedok Spahić decidno naveo da je u zarobljenike pucano kraćim rafalom, dok je svjedok M-7 istakao da

je čuo rafalnu paljbu.

75. Apelaciono vijeće je našlo neosnovanim i irelevantnim navedene prigovore, nalazeći neospornim da je svih 48 civila za čije lišenje života se optužnicom teretio optuženi ekshumirano iz jame "Paklenik" i identificirano, kao što je nesporno i da je u jami pronađeno i više lica u odnosu na onaj broj koji je naveden u optužnici. Međutim, imajući u vidu da se optuženi nije teretio za smrt lica koja se ne mogu dovesti u vezu sa konvojem koji je iz Višegrada krenuo dana 14.06.1992. godine, to apelaciono vijeće nalazi pravilnim zaključak prvostepenog vijeća da nije bilo potrebe utvrđivati okolnosti pod kojima su i ta lica izgubila život.

76. Neosnovan je i prigovor kojim se dovodi u pitanje način lišenja života civila, s obzirom da je svjedok Spahić na glavnom pretresu izjavio kako je po dolasku na jamu vidio da su vojnici uzeli prvih deset ljudi iz grupe i povelih ih prema jami, nakon čega je optuženi Milisavljević rekao ili pokazao oružjem da priđu prva dvojica, ispalio dva kratka rafala u njih i ljudi su jednostavno nestali. Nakon toga je svjedok opisao kako je počeo da gleda oko sebe, a kada je ponovo usmjerio pažnju na čelo kolone, vidio je da nema onih deset izdvojenih ljudi.

77. Prema tome, suprotno žalbenim prigovorima koji se odnose na položaj vojnika prema zarobljenicima, u smislu pravca iz kojeg je na njih pucano, apelaciono vijeće zaključuje da je svjedok Spahić neposrednim opažanjem vidio lišenje života samo dva civila.

78. Isto tako, neosnovan je i prigovor da su iskazi svjedoka Spahića i M-7 nesuglasni, budući da je svjedok Spahić izjavio kako je nakon bijega sa jame čuo opštu pucnjavu, što je upravo u suglasnosti sa iskazom svjedoka M-7, koji je izjavio da je čuo rafalnu paljbu.

79. Nadalje, branilac smatra da se na iskazima svjedoka Spahića i M-7 ne može temeljiti sudska presuda i da je pogrešan zaključak prvostepenog vijeća da su njihovi iskazi u potpunoj suglasnosti, a s obzirom da svjedok Spahić, za razliku od svjedoka M-7, uopšte ne spominje da ga je optuženi Milisavljević ispred preduzeća "Sladara" prevodio iz jednog autobusa u drugi, stavljao mu ruke na leđa i vezao ih žicom, niti da ga je tukao. Isto tako, branilac tvrdi da svjedok M-7 u svojoj prvoj izjavi od 09.06.2009. godine,

uopšte ne spominje optuženog Milisavljevića.

80. U pogledu ovog prigovora, apelaciono vijeće najprije konstatuje da iz činjeničnog supstrata osuđujućeg dijela izreke presude i ne proizilazi da je lično optuženi Milisavljević prevodio civile iz jednog autobusa u drugi, vezao im ruke žicom, te ih udarao. U kontekstu nesuglasnosti iskaza svjedoka Spahića i M-7, apelaciono vijeće podsjeća da je svjedok Spahić na glavnom pretresu naveo kako su se po izlasku okretali prema autobusu, nakon čega su stavljali ruke na leđa, a vojnici su ih vezali žicom. Svjedok je dodao da nije vidio ko je vezao ruke jer je bio okrenut prema autobusu, te da su nakon vezivanja svih ljudi bili utjerani u autobus s tim da je njih pet, šest, sedam, bilo brutalno premlaćeno.

81. Prema tome, apelaciono vijeće nalazi da iz iskaza ovog svjedoka, koji navodi da je bio okrenut prema autobusu, proizilazi i sasvim logičan zaključak zbog čega isti ne navodi ime optuženog Milisavljevića kao lice koje veže ruke i udara, već sasvim decidno potvrđuje da ga prvi put vidi nakon što su ušli u Terpentinov autobus. Također, apelaciono vijeće nalazi netačanim navode branioca da svjedok M-7 u izjavi od 09.06.2009. godine uopšte ne spominje optuženog Milisavljevića, budući da svjedok u istoj navodi da je među pratiocima autobusa od Višegrada i optuženi Milisavljević, da ga vidi i ispred "Sladare" u Rogatici kada civili prelaze u autobus Terpentina, te nadalje u pratnji autobusa prema jami "Paklenik".

82. U tom smislu, apelaciono vijeće nalazi neosnovanim i prigovore koji se odnose na nesuglasnosti iskaza ovih svjedoka u pogledu položaja optuženog Milisavljevića u autobusu, te uniforme koju je tog dana nosio. Naime, za ovo vijeće je potpuno irelevantno da li je optuženi Milisavljević *"sjedio na haubi"* ili je *"stajao negdje oko vrata"*, budući da je iskazima svjedoka Spahića i M-7 nesporno utvrđeno da se optuženi nalazio u pratnji autobusa od "Sladare" do jame "Paklenik". Pri tome, treba naglasiti da je svjedok M-7 na glavnom pretresu potvrdio da pod "haubom" misli na prednji unutrašnji dio autobusa, na koji se može sjesti. Pored toga, vijeće je imalo u vidu da je sasvim moguće i logično da je optuženi Milisavljević tokom vožnje izvjesno vrijeme sjedio na haubi, a izvjesno stajao uz nju, kraj vrata. U svakom slučaju, svjedoci Spahić i M-7 su decidno opisali svoje poznanstvo sa optuženim, iznijeli detalje u pogledu njegovog prisustva u autobusu - u momentima kada ga oni vide, te su istog prepoznali i u sudnici, zbog čega apelaciono vijeće, jednako kao i prvostepeno vijeće, nalazi da identifikacija

optuženog Milisavljevića i njegovo prisustvo u pratnji Terpentinovog autobusa, ničim nisu dovedeni u pitanje.

83. Isto tako, neosnovani su i prigovori u pogledu vrste uniforme koju je optuženi nosio kritične prilike. Razlike koje su se u tom smislu pojavile u iskazima svjedoka sasvim su razumljive prema ocjeni apelacionog vijeća, budući da su oba svjedoka izjavila kako su u pratnji autobusa učestvovala lica i u vojnim i u policijskim uniformama, te da nije bez značaja ni protok vremena od inkrimisanog događaja i vremena davanja iskaza, zbog koga se ne može očekivati da se svjedok prilikom davanja iskaza prisjeti svakog detalja. Međutim, apelaciono vijeće i u pogledu ovog prigovora konstatuje da vrsta uniforme koju je kritične prilike nosio optuženi Milisavljević, nije od odlučujućeg značaja, s obzirom na činjenicu da je na osnovu provedenih dokaza njegovo prisustvo u pratnji Terpentinovog autobusa nesumnjivo utvrđeno.

84. Na kraju žalbenih navoda po ovom žalbenom osnovu, branilac optuženog Milisavljevića najprije prigovara da sud nije uopšte cijenio, a nakon toga da je pogrešno cijenio iskaze svjedoka odbrane Nedić Gorana, Tešević Bože, Knežević Saše i Dragičević Luke, koji su istakli da pripadnici vojske nikada nisu pratili konvoje civilnog stanovništva.

85. Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim i ove prigovore, budući da iz pobijane presude proizilazi da je prvostepeno vijeće izvršilo ocjenu navedenih iskaza, te u tom pogledu dalo obrazloženje da su isti usmjereni na prikriivanje učešća jedinice kojoj su pripadali svjedoci, kako u ovom inkriminisanom događaju, tako i u sličnim događajima u to vrijeme, a nije bez značaja istaći i da je jedan od svjedoka bio i komandant Višegradske brigade. Prema tome, imajući u vidu nesporne iskaze svjedoka Spahića i M-7 u kontekstu prisustva optuženog Milisavljevića u pratnji konvoja, to apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće dalo valjano obrazloženje u pogledu ocjene iskaza navedenih svjedoka odbrane, koje kao takvo prihvata i ovo vijeće.

B. ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG MILOŠA PANTELIĆA

Osudjujući dio presude – tačka 1.

86. U pogledu žalbenih navoda branioca drugooptuženog Miloša Pantelića, apelaciono vijeće najprije ističe, jednako kao i kod ocjene prigovora po žalbenom osnovu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, smatra suvišnim ponovo analizirati i obrazlagati prigovore ovog branioca identične prigovorima branioca prvooptuženog, a koji se prije svega odnose na položaj i radnje optuženog Pantelića u autobusu koji je prevezio civile od preduzeća "Sladara" u Rogatici prema jami "Paklenik", u pogledu vrste uniforme koju je isti nosio, kao i u pogledu vezivanja ruku civilima i njihovo udaranje prije ulaska u Terpentinov autobus. Ovo iz razloga što vijeće, kao što je to već navedeno, smatra da određene razlike u iskazima svjedoka nisu od uticaja na zaključak prvostepenog vijeća, koji prihvata i ovo vijeće, da je optuženi Pantelić bio prisutan ispred preduzeća "Sladara" u Rogatici prilikom prebacivanja civila iz jednog u drugi autobus, kao i da je s oružjem u ruci učestvovao u pratnji autobusa prema jami "Paklenik".

87. Navedeni zaključak, prema ocjeni ovog vijeća, suprotno žalbenim navodima, nesporno proizilazi iz iskaza svjedoka M-7, koji je na glavnom pretresu decidno opisao sve situacije u kojima vidi optuženog Pantelića. Svjedok M-7 ga tako vidi pri samom polasku konvoja iz Višegrada, dana 14.06.1992. godine, potom po dolasku na Sokolac i naredno jutro kada sa Sokoca kreću prema Rogatici. Svjedok je odrediv i prilikom navoda da Pantelića vidi i kod preduzeća "Sladara" u Rogatici, da je bio prisutan prilikom prebacivanja civila iz jednog autobusa u drugi, prilikom čega je jednim dijelom učestvovao u vezivanju ruku civila, te u njihovom udaranju. Dalje je svjedok decidno opisao da su nakon civila u autobus ušla četiri vojnika iz Rogatice i četiri iz višegradske pratnje, među kojima je bio i optuženi Pantelić, da se Pantelić nalazio u prednjem dijelu autobusa, te da su nakon zaustavljanja pratnici izveli civile iz autobusa, formirali kolonu i svi zajedno, uključujući i optuženog Pantelića, otišli u pravcu šume, a vidi ga i prilikom povratka iz šume sa ostalim pratiocima.

88. Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim prigovore odbrane da se pobijana presuda zasniva samo na iskazu svjedoka M-7, budući da i svjedok Spahić od samog polaska konvoja iz Višegrada pa nadalje, na identičan način opisuje sve događaje. Istina, svjedok Spahić nije siguran u prisustvo optuženog Pantelića, te u tom smislu, prilikom opisa jednog od pratilaca koji ih vodi prema jami, navodi da ga crte lica podsjećaju na optuženog Pantelića, kojeg i prepoznaje u sudnici.

89. Međutim, imajući u vidu decidan iskaz svjedoka M-7, koji je u potpunosti

saglasan sa njegovim iskazima datim u istrazi, činjenicu da isti dobro poznaje optuženog Pantelića, kojeg, kako navodi, poznaje sedam ili osam godina prije rata i zna da potiče iz siromašne porodice i da nije bio zaposlen, te da je živio između naselja Okolišta i Donja Lijeska, a što ni odbrana nije osporavala, te na kraju, imajući u vidu činjenicu da je svjedok prepoznao optuženog Pantelića u sudnici, to ovakav iskaz svjedoka, i ovo vijeće, nedvojbeno upućuje na zaključak da je optuženi Pantelić zaista bio prisutan i učestvovao u navedenim događajima.

90. Branilac je istakao prigovor da sud nije naveo nijedan dokaz na osnovu kojeg je utvrdio da je optuženi Pantelić bio dio širokog i sistematičnog napada i da je za njega znao, ističući u tom smislu da samo pripadništvo policiji, a kasnije vojsci, nije odlučna činjenica o njegovom učestvovanju u širokom i sistematičnom napadu.

91. Suprotno istaknutim žalbenim navodima, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće, imajući u vidu utvrđene činjenice, izvelo pravilan zaključak da su radnje optuženog Pantelića, po svojoj prirodi i posljedicama, bile dijelom širokog i sistematičnog napada na civilno stanovništvo za koga je optuženi znao i da se te radnje ne mogu posmatrati van konteksta takvog napada, a o čemu je vijeće već ranije dalo obrazloženje, pri tome ocjenjujući da su o svemu tome i u pobijanoj presudi dati jasni i konkretni razlozi koje kao valjane i na provedenim dokazima utemeljene, prihvata i ovo vijeće.

92. Apelaciono vijeće u ovom dijelu podsjeća da je prema međunarodnom običajnom pravu, te prema odredbama člana 172. KZ BiH, bitno da optuženi zna za napad protiv civilnog stanovništva i da njegove radnje predstavljaju dio tog napada, pri čemu nije neophodno da Tužilaštvo direktnim dokazima dokazuje da je optuženi znao za ovaj kontekst i vezu, već se navedeno može utvrđivati i putem posrednih dokaza.

93. Upravo je u tom smislu, prema stavu ovog vijeća, prvostepeno vijeće pravilno zaključilo da u konkretnom slučaju postoji *nekusus* između konkretnih djela za koje je optuženi Pantelić oglašen krivim i utvrđenog napada na civilno stanovništvo, a s obzirom da je optuženi, kao pripadnik višegradske brigade u vrijeme počinjenja zločina na jami "Paklenik", a ranije kao pripadnik rezervnog sastava SJB Višegrad, morao biti upoznat sa dešavanjima na području opštine Višegrad, u smislu masovnosti napada i sveobuhvatnog djelovanja srpskih snaga prema civilnom bošnjačkom stanovništvu

opštine Višegrad, kao i težine i prirode djela u osnovi ovog konkretnog zločina.

94. S tim u vezi, apelaciono vijeće zaključuje da se radnje optuženog Pantelića nikako ne izdvajaju kao zasebne ili odvojene od sveukupnih dešavanja na području opštine Višegrad, pogotovo kada se ima u vidu da je optuženi radnje preduzimaao zajedno sa drugim pripadnicima policijskih i vojnih snaga RS, iz čega se izvodi jedini mogući zaključak da je optuženi Pantelić u potpunosti bio upućen u napad i da je znao da svojim radnjama doprinosi istom. Uostalom, apelaciono vijeće tokom analiziranja dokaza i utvrđenih činjenica, nije uočilo da se optuženi bilo kojom radnjom usprotivio takvom napadu ili na bilo koji način manifestovao svoje neslaganje.

95. Nadalje, branilac je istakao prigovor da iz pobijane presude ne proizilazi dokaz iz kojeg se jasno izvodi zaključak da je optuženi Pantelić nekoga lišio života, niti je sud dokazao da je optuženi na odlučujući način doprinio izvršenju djela. U tom smislu, branilac osporava i zaključak prvostepenog vijeća da je optuženi Pantelić, najkasnije kod preduzeća "Sladara" u Rogatici, postao svjestan sudbine izdvojenih muškaraca.

96. U pogledu navedenih prigovora, apelaciono vijeće nalazi da odbrana pravilno zaključuje kako tokom prvostepenog postupka nisu izvedeni dokazi iz kojih se nepobitno može izvesti zaključak da je i optuženi Pantelić preduzeo radnju pucanja u civile na jami "Paklenik". Međutim, kako to pravilno zaključuje prvostepeno vijeće, a koji zaključak apsolutno dijeli i ovo vijeće, optuženi Pantelić je svim ostalim radnjama preduzetim od momenta kada je postao svjestan da će civili biti lišeni života, pa do momenta napuštanja mjesta egzekucije, na odlučujući način doprinio da civili i budu lišeni života.

97. Naime, iako nema dokaza koji potvrđuju da je i optuženi Pantelić preduzimaao direktne radnje izvršenja – pucanja u postrojene civile kod jame "Paklenik", apelaciono vijeće, jednako kao i prvostepeno vijeće, nalazi da je svim ostalim preduzetim radnjama o kojima su govorili svjedoci, učestvovanjem u pratnji civila u Terpentinovom autobusu i njihovom sprovođenju do mjesta egzekucije, a nakon što je poslije njihovog vezivanja postao svjestan da će civili biti ubijeni, te svojim prisusustvom naoružan na mjestu egzekucije, na odlučujući način doprinijeo izvršenju djela.

98. Apelaciono vijeće nalazi nespornim da su svi pratioci koji su učestvovali u pratnji civila od preduzeća "Sladara" u Rogatici do njihove egzekucije na jami

"Paklenik", na odlučujući način doprinijeli izvršenju djela. Kako to proizilazi iz iskaza svjedoka Spahića i M-7, svi pratioci su bili naoružani, a nakon izlaska civila iz autobusa iznad sela Kalimanići, pratioci su se sa uperenim oružjem pravilno rasporedili sa obje strane formirane kolone, te su civile na taj način sproveli do jame, polukružno se rasporedivši oko same jame po dolasku. Prema apelacionom vijeću, sve navedeno jasno upućuje na zaključak da su svi pratioci, pa i Pantelić, bez obzira da li su lično pucali u civile ili ne, svojim radnjama dali odlučujući doprinos da se djelo izvrši.

99. Osim toga, za ovo vijeće je od posebnog značaja što ne postoji nijedan dokaz ili u ovom kontekstu bar indicija da se optuženi Pantelić u bilo kom momentu i bilo kojom radnjom usprotivio izvršenju djela, već nasuprot toga, on preduzetim radnjama dijeli namjeru sa ostalim pratiocima od samog početka do kraja, iz čega proizilazi jedini logičan zaključak, da se isti složio sa izvršenjem djela i da je odlučio učestvovati u njemu, a zbog čega je i oglašen krivim kao saizvršilac, u smislu odredbe člana 29. KZ BiH.

100. U pogledu prigovora koji se odnosi na svijest odnosno saznanje optuženog Pantelića o sudbini izdvojenih muškaraca, apelaciono vijeće prihvata zaključak prvostepenog vijeća da je optuženi Pantelić najkasnije ispred preduzeća "Sladara" u Rogatici postao svjestan da će izdvojeni muškarci biti ubijeni. Neosnovan je u tom smislu prigovor odbrane da je svjedok Spahić na pretresu izjavio kako su njima rekli da idu na razmjenu, u kom smislu branilac hipotetički postavlja pitanje kako je onda optuženi Pantelić mogao znati da će civili biti ubijeni.

101. Apelaciono vijeće je već prethodno obrazložilo iz kojih radnji optuženog Pantelića proizilazi nesumnjiv zaključak da je isti dijelio zajedničku namjeru svih pratilaca u pogledu sudbine civila, dok u ovom dijelu, u kontekstu da je optuženi Pantelić najkasnije ispred preduzeća "Sladara" postao svjestan da će civili Bošnjaci biti ubijeni, apelaciono vijeće ističe da takva vremenska odrednica nedvojbeno proizilazi iz iskaza svjedoka M-7, koji je naveo da su se po povratku sa Sokoca zaustavili na punktu u Rogatici, kod "Sladare", da su se zadržali dva tri sata i da je tu, nakon pregovora, pala odluka da se izdvojeni muškarci vrate nazad, a nakon čega slijedi njihovo prebacivanje iz jednog autobusa u drugi, vezivanje ruku i udaranje.

102. Prema tome, apelaciono vijeće ocjenjuje pravilnim zaključak prvostepenog vijeća da je optuženi Pantelić, ako ne i ranije, a ono najkasnije ispred preduzeća

"Sladara" u Rogatici postao svjestan da će izdvojeni muškarci biti ubijeni, pa sve radnje koje preduzima nakon toga, preduzima sa namjerom, odnosno umišljajem na lišenje života ovih osoba.

103. Nadalje, branilac je naveo da je pogrešan i neprihvatljiv stav suda da se nije mogla pokloniti vjera svjedocima odbrane Simić Milovanu, Gladanac Ljubisavu i iskazu svjedoka Božić Jovana datom na glavnom pretresu, niti je sud dao obrazloženje iz kojih razloga se iskazu jednog svjedoka u jednom dijelu vjeruje, a u drugom ne. Branilac je istakao da su svjedoci Simić i Gladanac, izjavili da su se odvezli ispred "Sladare" u Rogatici i Terpentinov autobus čekali na Sjemeču, te da je sa njima, u autobusu koji je vozio vozač po nadimku "Burduš", bio i optuženi Pantelić, dok suprotno tome, jedino svjedok M-7 tvrdi da ga je ostatak konvoja po povratku sa jame čekao u Rogatici.

104. Apelaciono vijeće u kontekstu ovog prigovora najprije ističe da je prvostepeno vijeće u pobijanoj presudi dalo ocjenu svakog relevantnog dokaza, te obrazložilo iz kojih razloga je određenom iskazu poklonilo vjeru, a iz kojih nije. Tako je i u pogledu iskaza svjedoka Simić Milovana i Gladanac Ljubisava, koji su naveli da su Terpentinov autobus čekali na Sjemeču i da je zajedno s njima bio i optuženi Pantelić, prvostepeno vijeće ocijenilo da iskazi navedenih svjedoka nisu uvjerljivi jer nisu saglasni u pogledu bitnih činjenica, kao što su vrijeme odlaska Terpentinovog autobusa od "Sladare" prema jami, dolazak Terpentinovog autobusa na Sjemeč, kojom prilikom svjedok Simić navodi da nije vidio da je Terpentinov autobus došao na Sjemeč i da su se vratili u Višegrad, što je u suprotnosti sa iskazom svjedoka Gladanac Ljubisava, koji je istakao da su na Sjemeču čekali povratak autobusa sa jame jer je sa tim autobusom otišla pratnja, a pri tome i jedan i drugi navode da je optuženi Pantelić bio sa njima na Sjemeču, s tim da ga svjedok Simić vidi kako stoji sa nekim vojnicima. Osim toga, ovi svjedoci su naveli da su se u Višegrad vratili oko 13:00 ili 14:00 sati, što je u potpunoj suprotnosti sa iskazima svjedoka M-7 i Božić Jovana, koji su decidni u tvrdnji da je bila noć kada su se vratili u Višegrad.

105. Prvostepeno vijeće je shodno navedenom zaključilo da su iskazi svjedoka Simića i Gladanac Ljubisava saglasni samo u pogledu prisustva optuženog Pantelića, što je u suprotnosti sa iskazom svjedoka M-7, koji je na decidan način opisao na kojim sve mjestima vidi Pantelića, a isti je decidno opisao i kako poznaje optuženog. Prema tome, apelaciono vijeće smatra da je prvostepeno vijeće izvelo objektivni zaključak, koji je

pri tome adekvatno obrazložen, što je svakako rezultat određene prednosti koje pretresno vijeće ima, posmatrajući svjedoka prilikom svjedočenja, te u tom smislu apelaciono vijeće podržava zaključak prvostepenog vijeća, smatrajući da su iskazi ovih svjedoka usmjereni samo na umanj enje krivične odgovornosti optuženog Pantelića.

106. Osim toga, apelaciono vijeće nalazi da iz pobijane presude proizilaze jasni razlozi zbog kojih prvostepeno vijeće poklanja vjeru iskazu svjedoka Božić Jovana iz istrage, a ne iskazu koji je ovaj svjedok dao na glavnom pretresu, na okolnosti prisustva optuženog Pantelića. Tako svjedok Božić u iskazu iz istrage navodi da je vidio optuženog Pantelića kada izlazi iz Terpentinovog autobusa koji se vratio sa jame. Svjedok je tom prilikom izjavio da je Pantelić *"došao tim autobusom"*, čemu prigovara branilac budući da svjedok nije označio ime prijevoznika. Međutim, apelaciono vijeće, jednako kao i prvostepeno vijeće, s obzirom na kontekst pitanja koja su u tom dijelu iskaza postavljana svjedoku, nedvojbeno zaključuje da svjedok misli na Terpentinov autobus.

107. Za razliku od iskaza iz istrage, svjedok na glavnom pretresu izjavljuje da nije mogao vidjeti da li je optuženi Pantelić izašao iz autobusa koji se vratio sa jame, dok u pogledu poznanstva optuženog navodi da je istog upoznao tek '95. ili '96. godine, što je u potpunoj nesuglasnosti sa njegovom izjavom iz istrage u kojoj decidno navodi da ga poznaje iz Višegrada, opisavši ga kao osobu malog rasta, te opisavši sve lokacije na kojima ga vidi tokom kretanja konvoja.

108. Prema tome, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće dalo razumne razloge zbog kojih poklanja vjeru iskazu svjedoka Božića iz istrage, koji je saglasan iskazima svjedoka M-7, te apelaciono vijeće, jednako kao i prvostepeno vijeće, ocjenjuje da je svjedok Božić na glavnom pretresu izmijenio iskaz samo u cilju umanjivanja odgovornosti optuženog Pantelića.

109. Na kraju, apelaciono vijeće primjećuje da je prvostepeno vijeće, nakon događaja na jami "Paklenik" i lišenja života 48 civila, bespotrebno utvrđivalo dalje kretanje Terpentinovog autobusa, razjašnjavajući u tom pogledu određene kontradiktornosti iz iskaza svjedoka koje prema odbrani dovode u pitanje prisustvo optuženog Pantelića na jami. Međutim, apelaciono vijeće u tom smislu ocjenjuje da u konkretnom slučaju nije od odlučujućeg značaja da li su, kako to svjedok M-7 ističe, *"ostala vozila koja su bila u pratnji"*, Terpentinov autobus čekala ispred

preduzeća "Sladara" u Rogatici ili na Sjemeču, s obzirom da je prisustvo optuženog Pantelića na jami nepobitno utvrđeno, najprije iskazima svjedoka M-7, iz istrage i sa glavnog pretresa, koji istog dobro poznaje i vidi ga u autobusu prilikom polaska autobusa iz Rogatice prema jami, a zatim svjedoka Spahića, koji navodi da su ih pratioci iz autobusa u koloni sproveli do jame, te svjedoka Božića, koji u iskazu iz istrage, kojem je prvostepeno vijeće poklonilo vjeru, potvrđuje da je vidio optuženog Pantelića kako izlazi iz Terpentinovog autobusa koji se vratio sa jame.

110. Shodno navedenom, apelaciono vijeće je jednako kao i prvostepeno vijeće, sagledavajući sve okolnosti i činjenice, izvelo jedini razuman zaključak, da je i optuženi Pantelić bio prisutan kod jame "Paklenik" prilikom lišenja života 48 civila, te da se suprotne tvrdnje žalbe ne mogu prihvatiti kao osnovane.

C. ŽALBA TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Oslobađajući dio presude – tačka 4.

111. U okviru žalbenog osnova pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, Tužilaštvo je, kada je u pitanju tačka 4. oslobađajućeg dijela presude, istaklo da je prvostepeno vijeće izvelo pogrešan zaključak da nije dokazano da je optuženi Miloš Pantelić premlaćivao oštećenog Čakar Uzeira. U tom pogledu, Tužilaštvo navodi da je činjenica kako postoje razlike u izjavi svjedoka Čakar Uzeira sa glavnog pretresa i njegove izjave u predmetu protiv Rajak Nove pred Kantonalnim sudom u Sarajevu, ali je i činjenica da je svjedok na određen i logičan način objasnio te razlike, u smislu da ga prilikom saslušanja pred Kantonalnim sudom u Sarajevu niko nije ni pitao za Pantelića. Osim toga, Tužilaštvo navodi da je činjenica kako je samo oštećeni Čakar Uzeir svjedočio na okolnosti njegovog premlaćivanja, ali je prilikom svjedočenja na jasan i određen način opisao cijeli tok događaja, odnosno, ko je bio prisutan prilikom premlaćivanja, kao i šta se nakon toga desilo, te o posljedicama premlaćivanja. Žalbom se ističe i da prvostepeno vijeće u obrazloženju pobijane presude ne obrazlaže iz kojih razloga je povjerovalo izjavi svjedoka Rajak Nove, koji nije bio neposredan očevidac premlaćivanja Čakar Uzeira, a isti je imao motiv da svjedoči u korist optuženog Pantelića.

112. Po ocjeni ovog vijeća, a suprotno istaknutim žalbenim prigovorima, pravilan je zaključak prvostepenog vijeća da se na osnovu provedenih dokaza na okolnosti iz ove tačke optužnice, nije mogla, po standardu van razumne sumnje, utvrditi odgovornost optuženog Pantelića za radnju koja mu je stavljena na teret.

113. Naime, činjenica je da je u pogledu ove tačke optužnice Tužilaštvo provelo samo jedan dokaz – saslušalo oštećenog Čakar Uzeira u svojstvu svjedoka. S obzirom na to, apelaciono vijeće je u potpunosti saglasno sa zaključkom prvostepenog vijeća da u slučajevima kada se optužba temelji na iskazu samo jednog svjedoka, takav iskaz ne smije ostavljati ni najmanju sumnju u njegovu tačnost i istinitost.

114. Međutim, ovaj iskaz svjedoka se u bitnim dijelovima razlikuje od iskaza koji je svjedok dao dana 08.02.2006. godine, u predmetu protiv Rajak Nove pred Kantonalnim sudom u Sarajevu, a kada je također, između ostalog, svjedočio na okolnosti njegovog privođenja u kontejner u Donjoj Lijesci. Naime, svjedok je na glavnom pretresu izjavio da je prilikom privođenja u kontejner, u istom zatekao izvjesnog Hajdarević Muniba, da je ubrzo nakon toga u kontejner ušao Miloš Pantelić, kojeg dobro poznaje jer su prve komšije, a koji ga je udario dva tri puta, šamarima, nakon čega mu je potekla krv iz usne. Potom je u kontejner ušao Tanasković Nenad koji ga također udara, a nakon toga Rajak Novo, koji mu je pomogao da izađe iz kontejnera.

115. Za razliku od ovog iskaza, svjedok u predmetu protiv Rajak Nove navodi da je kontejner bio prazan kada je ušao, na postavljeno direktno pitanje da li je u kontejner ulazio bilo ko njemu poznat ili nepoznat, svjedok navodi da je prvo ušao jedan i ošamario ga, a potom drugi, koji ga je također ošamario, da bi na unakrsno pitanje odgovorio da je taj koji je ušao u kontejner i udario ga, imao čarapu na glavi.

116. Dakle, iz navedenih iskaza proizilaze očigledne nesuglasnosti, koje svjedok pojašnjava na način da ga u izjavi od 2006. godine niko ni ne pita za Pantelića, dok u pogledu _____ prisustva, odnosno neprisustva izvjesnog Hajdarević Muniba u kontejneru, svjedok ne daje objašnjenje.

117. S obzirom na navedeno, apelaciono vijeće ocjenjuje pravilnim zaključak pretresnog vijeća da je objašnjenje svjedoka neubjedljivo, budući da mu je tokom

davanja iskaza iz 2006. godine postavljeno direktno pitanje da li je u kontejner ulazio neko njemu poznat, na što svjedok ne spominje optuženog Pantelića, iako ga vrlo dobro zna jer su prve komšije, te još izjavljuje da je ta osoba koja ga je udarila imala čarapu na glavi, što ne izjavljuje na glavnom pretresu. Osim toga, treba reći da je odbrana na glavnom pretresu saslušala svjedoke Rajak Novu i Čakar Muju, daljeg rođaka Čakar Uzeira, koji su izjavili da im svjedok nikada nije rekao da ga je bilo ko tukao, niti je spomenuo ime Miloš Pantelić, dok svjedok Rajak Novo navodi i da te prilike nije vidio bilo kakve povrede na Čakar Uzeiru, niti je te prilike vidio optuženog Pantelića.

118. Imajući u vidu sve navedeno, apelaciono vijeće, suprotno žalbenim prigovorima, smatra da svjedok Čakar Uzeir nije na određen i logičan način objasnio razlike u iskazima, a zbog čega je i sporan njegov iskaz dat na glavnom pretresu, dok u pogledu tvrdnje da nije dato obrazloženje iz kojih razloga se povjerovalo izjavi svjedoka Rajak Nove, apelaciono vijeće konstatuje da iz pobijane presude i ne proizilazi zaključak da je prvostepeno vijeće svoju odluku zasnovalo isključivo na iskazu ovog svjedoka, već je njegov iskaz korišten kao kontrolni dokaz.

119. Dakle, imajući u vidu da u konkretnom slučaju ključna činjenica – osoba koja kritične prilike zadaje udarce Čakar Uzeiru, nije utvrđena na nesumnjiv način, to apelaciono vijeće ocjenjuje da je prvostepeno vijeće izvelo pravilan zaključak, po kojem se usljed nedostatka dokaza, uz primjenu principa *in dubio pro reo*, nije ni mogla utvrditi odgovornost optuženog Pantelića za radnju koja mu je predmetnom tačkom optužnice stavljena na teret, a samim tim su i istaknuti žalbeni prigovori vezani za ovu tačku optuženja odbijeni kao neosnovani.

Oslobađajući dio presude – tačka 5.

120. U pogledu žalbenih prigovora koji se odnose na tačku 5. oslobađajućeg dijela izreke presude, Tužilaštvo najprije potvrđuje činjenicu da se izjave svjedoka Šabanović Salke iz istrage i sa glavnog pretresa razlikuju, ali navodi da je svjedok na glavnom pretresu naveo logične razloge zbog čega se date izjave razlikuju. Tužilaštvo navodi kako prvostepeno vijeće zanemaruje činjenicu da su izjave svjedoka iz istrage uopštene i bez opisa mnogobrojnih događaja o kojima su svjedoci svjedočili na glavnom pretresu.

Zatim, Tužilaštvo smatra da prvostepeno vijeće nije u dovoljnoj mjeri cijenilo izjavu svjedoka Cero Islama, neposrednog očevica paljenja štale Arnautović Muje u naselju Počivale, kao i izjavu Cero Jasmina, neposrednog očevica paljenja kuće Podžić Alije u naselju Jabukovac, te da prvostepeno vijeće nije obrazložilo iz kojih razloga je poklonilo vjeru izjavama svjedoka odbrane Trifković Momčilu i Trifković Bošku, zanemarujući činjenicu da su ovi svjedoci pripadali istoj četi kao i optuženi Pantelić, te da nisu bili u prizemnoj prostoriji škole kada je započelo premlaćivanje Šabanović Salke.

121. Apelaciono vijeće najprije podsjeća da je optuženi Pantelić u okviru ove tačke optužnice oslobođen od odgovornosti da je izvršio progon civilnog bošnjačkog stanovništva lišenjem slobode odnosno zatvaranjem, mučenjem i uništavanjem imovine većih razmjera. Nakon ocjene žalbenih navoda, ovo vijeće je zaključilo da isti nisu doveli u sumnju utvrđenja prvostepenog vijeća u pogledu odgovornosti optuženog Pantelića.

122. Naime, suprotno žalbenim prigovorima, apelaciono vijeće zaključuje da svjedok Šabanović Salko nije ponudio logično objašnjenje u pogledu razlika u njegovim iskazima iz istrage i sa glavnog pretresa, a koje se tiču ključne činjenice – da je optuženi Pantelić osoba koja ga je kritične prilike izvela iz kuće i sprovela dalje. Tako je svjedok na glavnom pretresu naveo da su po dolasku vojnika u selo Kabernik, lično njemu prišla dvojica vojnika sa maskama na glavi, a jedan od njih je imao crne rukavice sa odrezanim prstima na rukama. Svjedok je naveo da su vojnici u blizini Butkovih stijena skinuli čarape, nakon čega je prepoznao optuženog Pantelića i Nenada Tanaskovića. Međutim, svjedok Šabanović u iskazu iz istrage navodi da je kritične prilike pred njegovu kuću došlo pet do šest srpskih vojnika, ne spominjući da je neko od njih imao masku na glavi, već je odmah kod kuće prepoznao Nenada Tanaskovića, koji je imao rukavice na rukama, i to crvene boje, dok je Pantelić bio u civilu. Pojašnjavajući navedene razlike u iskazima, svjedok je naveo kako je moguće da ih je zamijenio, istaknuvši da je Pantelić imao rukavice. Svjedok je dalje naveo da su se za vrijeme puta od kuće do Butkovih stijena osobe sa maskama mijenjale, da su još neki dolazili a neki samo prolazili, dalje pojašnjavajući kako zna da je Pantelić bio ispred njegove kuće po tome što je tada imao rukavice, a imao ih je i kada je skinuo masku kod Butkovih stijena.

123. Imajući u vidu navedene razlike u iskazima svjedoka Šabanović Salke, kao i njegova pojašnjenja u pogledu tih razlika, apelaciono vijeće je, suprotno istaknutim žalbenim prigovorima, zaključilo da svjedok svojim pojašnjenjima nije na nesumnjiv

način otklonio dileme u pogledu ključne činjenice – da je upravo optuženi Pantelić osoba koja ga izvodi iz kuće i dalje sprovodi.

124. Osim toga, u okviru ovog inkriminisanog događaja su saslušani i svjedoci Cero Jasmin i Cero Islam, koji su naveli da su vidjeli trenutak kada je koloni pridružen Šabanović Salko, kojeg vode nepoznati vojnici, ne spomenuvši pri tom optuženog Pantelića kojeg dobro poznaju, niti su potvrdili da su Pantelića vidjeli prilikom njihovog lišenja slobode, istaknuvši da niko od vojnika koji su bili u pratnji tog dana nije imao masku na licu, a da ih je većina imala rukavice, što je u suprotnosti sa iskazom svjedoka Šabanovića koji je tvrdio da je samo Pantelić taj dan nosio rukavice i da je zbog toga siguran da ga je on izveo iz kuće, jer je iste imao i kada je skinuo masku kod Butkovih stijena.

125. Imajući u vidu navedeno, apelaciono vijeće nalazi neosnovanim istaknute žalbene prigovore, ocjenivši pravilnim zaključak prvostepenog vijeća da se na osnovu izvedenih dokaza nije mogla, po standardu van razumne sumnje, utvrditi odgovornost optuženog Pantelića za navedene radnje.

126. Nadalje, optuženi je u okviru ove tačke oslobođen od odgovornosti i da je počinio progon uništavanjem imovine većih razmjera, na način da je učestvovao u paljenju štale Arnautović Muje u naselju Počivale i kuće Podžić Alije u naselju Jabukovac.

127. Tužilaštvo je u tom pravcu istaklo prigovor da prvostepeno vijeće nije u dovoljnoj mjeri cijeno izjavu svjedoka Cero Islama, neposrednog očevica paljenja štale Arnautović Muje u naselju Počivale, kao i izjavu Cero Jasmina, neposrednog očevica paljenja kuće Podžić Alije u naselju Jabukovac.

128. Suprotno navedenim prigovorima, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće izvršilo ocjenu kako iskaza svjedoka Cero Islama i Cero Jasmina, tako i iskaza ostalih svjedoka saslušanih na predmetne okolnosti, dovodeći ih u međusobnu vezu, nakon čega je izvelo zaključak da je nesporno samo da su štala Arnautović Muje i kuća Podžić Alije zapaljene, ali da nema pouzdanih dokaza na osnovu kojih bi se po principu van razume sumnje izveo zaključak da je u radnjama paljenja učestvovao optuženi Miloš Pantelić. Takav zaključak izvodi i ovo vijeće, i to iz razoga što su se svi saslušani

svjedoci kretali u istoj grupi i istim putem, te su svi dobro poznavali optuženog Pantelića, a samo je, i u jednom i u drugom slučaju, jedan svjedok vidio optuženog Pantelića kako preduzima radnje za koje se u ovom dijelu tereti optužnicom.

129. Tako je u pogledu paljenja štale Arnautović Muje samo svjedok Cero Islam naveo da je vidio Pantelića kako prilazi štali i kako je ona poslije planula, dok svjedok Cero Jasmin, koji je bio u istoj grupi, navodi da je vidio kako gori štala Arnautovića koja je od puta kojim su se kretali udaljena oko 50 metara, međutim, on ne zna ko je istu zapalio. Na iste okolnosti je svjedočio i Šabanović Salko, koji je tvrdio da su putem naišli na zapaljenu kuću Arnautović Muje, ali da on ne zna ko je istu zapalio, pri tome tvrdeći da je Pantelića prepoznao tek kada je skinuo masku sa lica na Butkovim stijenama, dok su svi ostali svjedoci tvrdili da niko od pratilaca taj dan nije imao masku na licu, što su i izričito negirali na direktan upit. Dakle, imajući u vidu činjenicu da je u konkretnom slučaju samo jedan svjedok iz grupe izjavio da je vidio Pantelića kako prilazi štali i kako je ona poslije planula, apelaciono vijeće smatra da je prvostepeno vijeće izvelo pravilan zaključak da se na iskazu samo jednog svjedoka, koji je u suprotnosti sa iskazima ostalih svjedoka, nije mogla van razumne sumnje utvrditi odgovornost optuženog Pantelića za navedenu radnju.

130. Isto tako, samo je jedan svjedok, i to Cero Jasmin, naveo kako je vidio da je optuženi Pantelić polio benzinom kuću Podžić Alije, a da ju je neko drugi zapalio, pri tome tvrdeći da su svjedoci Cero Islam i Bektaš Esad bili prisutni kada je zapaljena kuća Podžića i da su to mogli vidjeti. Međutim, svjedok Cero Islam navodi da je, dok su prolazili, vidio dim kod kuće Podžić Alije, ali on ne zna ko je istu zapalio, dok svjedok Bektaš Esad tvrdi da je vidio dim iz pravca kuća, ali nije vidio ko je zapalio te kuće, istaknuvši samo da je vidio kako je Tanasković Nenad zapalio kuću nekog šumara i to na način da je sa još jednom osobom otišao motorom do te kuće i zapalio je. Na ove okolnosti je svjedočio i Šabanović Salko, koji ne pominje da je vidio kako gori kuća Podžića, navodeći da je taj dan dosta kuća bilo zapaljeno, ali on ne zna ko je iste zapalio.

131. Dakle, tvrdnja da je optuženi Pantelić učestvovao u paljenju kuće Podžić Alije je i u ovom slučaju potkrijepljena iskazom samo jednog svjedoka, koji je suprotan i kontradiktoran iskazima ostalih svjedoka, te apelaciono vijeće zaključuje da je prvostepeno vijeće pravilno ocijenilo da se samo na tom iskazu ne može utvrditi odgovornost optuženog Pantelića po standardu van razumne sumnje.

132. Nadalje, Tužilaštvo je u okviru žalbenih prigovora koji se odnose na radnje premlaćivanja Šabanović Salke u školi u Orahovcima, navelo da prvostepeno vijeće nije obrazložilo iz kojih razloga je poklonilo vjeru izjavama svjedoka odbrane Trifković Momčilu i Trifković Bošku, zanemarujući činjenicu da su ovi svjedoci pripadali istoj četi kao i optuženi Pantelić, te da nisu bili u prizemnoj prostoriji škole kada je započelo premlaćivanje Šabanović Salke. Osim toga, Tužilaštvo je istaklo da ne znači uvijek da je iskaz koji je vremenski bliži događaju potpuniji i tačniji, smatrajući u tom smislu da prvostepeno vijeće zanemaruje činjenicu da je svjedok Šabanović 2007. godine dao iskaz u predmetu protiv Tanasković Nenada.

133. Suprotno žalbenim prigovorima, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće, kako to proizilazi iz pobijane presude, svjedocima Trifković Momčilu i Trifković Bošku poklonilo vjeru samo u dijelu iskaza koji se odnose na prisustvo optuženog Pantelića oko škole u Orahovcima, kada su dovedeni civili, a ne i da je optuženi preduzeo bilo kakvu radnju prema ovim civilima, nakon čega je konstatovano da iz činjeničnog opisa optužnice i ne proizilaze radnje optuženog na osnovu kojih on daje doprinos protivpravnom zatvaranju civila, niti je takva kvalifikacija, s obzirom da nije dokazano njegovo učešće u radnjama koje su prethodile zatočavanju, prihvaćena.

134. Prvostepeno vijeće je, kako to proizilazi iz pobijane presude, svoju odluku zasnovalo na nekonzistentnim iskazima svjedoka Šabanović Salke, koji je na glavnom pretresu naveo da je za vrijeme boravka u školi u Orahovcima, dva puta vođen u prostoriju u podrumu, kojom prilikom ga je Pantelić udario dva- tri puta šakom, a od kojih udaraca su mu izbijena dva zuba, da bi ga opet naredno jutro izveli u istu prostoriju, gdje ga Pantelić ponovo udara šakom par puta u lice. Suprotno ovim navodima, svjedok je u iskazu datom u predmetu protiv Tanasković Nenada, 2007. godine, opisujući isti ovaj događaj, izjavio da je optuženi Pantelić bio među osobama koje ga odvede u prostoriju, ali ne navodi ko mu zadaje udarce, tvrdeći da ne zna ko ga udara, dalje ističući da su u prostoriji bili prisutni Pantelić, Tanasković, Jovica i Brane Lakić, ali je izričito naveo da ga niko od njih nije udarao, već da je u prostoriji bilo još osoba koje su ga udarale. Osim toga, svjedoci Cero Islam i Cero Jasmin su potvrdili da su vidjeli modrice kod Šabanovića kada je vraćen u prostoriju, ali isti nisu vidjeli ko mu je zadavao udarce, niti im je Šabanović ikada pričao o tome, što tvrdi i svjedok Čakar Mujo koji dobro poznaje Šabanovića, tvrdeći da mu isti poslije rata nikada nije pričao ko ga je zlostavljao.

135. U tom pogledu, a kada su u pitanju žalbeni navodi, apelaciono vijeće najprije smatra da Tužilaštvo pravilno konstatuje kako ne mora uvijek značiti da je iskaz koji je vremenski bliži događaju i potpuniji i tačniji. Međutim, u konkretnom slučaju, a imajući u vidu da je svjedok i u jednom i u drugom iskazu govorio o istom događaju, pri tom iznijevši određene kontradiktornosti u pogledu ključne činjenice – ko je osoba koja mu kritične prilike zadaje udarce, to apelaciono vijeće smatra da se optuženi, na osnovu samo jednog iskaza koji ne nalazi uporište u drugim dokazima, ne može oglasiti odgovornim za radnje koje su mu stavljene na teret. Shodno tome, apelaciono vijeće ocjenjuje da je prvostepeno vijeće u konkretnom slučaju izvelo pravilan zaključak, dok suprotne žalbene prigovore nalazi neosnovanim.

Oslobađajući dio presude – tačka 6.

136. Tužilaštvo u pogledu tačke 6. oslobađajućeg dijela presude ističe da su svjedoci Trvtković Himzija i Trvtković Rašid tvrdili da kritične prilike među vojnicima nisu vidjeli optuženog Pantelić Miloša, a ne i to da optuženi Pantelić nije bio prisutan na licu mjesta, posebno naglašavajući da svjedok Trvtković Rašid nije vidio optuženog Pantelića od perioda kada je optuženi bio dijete, te da ga nije viđao u maskirnoj uniformi, a da je 80-ih godina odselio u Višegrad i nije imao kontakta sa istim. Nadalje, Tužilaštvo ističe da svjedok Trvtković Rašid nije bio prisutan na licu mjesta u momentu kada su lišeni slobode Trvtković Hamed i Trvtković Husein, te da prvostepeno vijeće u obrazloženju pobijane presude ne navodi u čemu se sastoji nepreciznost pročitanoog iskaza svjedoka Aličehić Derviše. Na okolnosti ove tačke svjedočili su i svjedoci Cero Islam i Tufekčić Junus, ali Tužilaštvo smatra da u obrazloženju prvostepene presude vijeće ne spominje ova dva svjedoka.

137. Apelaciono vijeće ocjenjuje da je prvostepeno vijeće pravilno, rukovodeći se principom *in dubio pro reo* donijelo oslobađajuću presudu i optuženog Pantelića oslobodilo optužbe za radnju koja mu je ovom tačkom optužnice stavljena na teret.

138. Naime, svjedokinja Trvtković Himzija, čiji su muž i sin odvedeni kritičnog dana, potvrdila je da nikada nije saznala za sudbinu svog muža i sina, Trvtković

Hameda i Tvrtković Huseina, ali da je dobro poznavala Pantelić Miloša, te da optuženog nije vidjela kritične prilike među ostalim vojnicima. Također, svjedok Tvrtković Rašid je potvrdio da je optuženog Pantelića poznavao još kao dijete, ali ga nije vidio tog dana među vojnicima ispred kuće, prilikom odvođenja njegovog brata Tvrtković Hameda i bratića Tvrtković Huseina, te je u svom iskazu posebno istakao da bi mogao prepoznati Pantelića da ga je tada vidio.

139. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće pravilno poklonilo vjeru iskazima svjedoka Tvrtković Himzije i Tvrtković Rašida, imajući u vidu da su se oba svjedoka nalazila kritične prilike na mjestu gdje se odvijala radnja odvođenja Tvrtković Hameda i Tvrtković Huseina, te prihvata zaključak prvostepenog vijeća da su isti iskazi uvjerljivi, jasni, pouzdani i međusobno saglasni, a uzimajući u obzir da ovi svjedoci nisu imali nikavog razloga da štite optuženog Pantelića, posebno s obzirom na činjenicu da su kritične prilike odvedeni bliski članovi njihove porodice.

140. U pogledu žalbenog prigovora da prvostepeno vijeće u obrazloženju pobijane presude ne navodi u čemu se sastoji nepreciznost pročitano iskaza svjedoka Aličehić Derviše, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće dalo jasno obrazloženje u tom pogledu, navodeći da je svjedokinja samo u jednom trenutku pomenula optuženog Pantelića, ne opisujući šta je u tom trenutku radio i kako se ponašao, za razliku od radnji izvjesnog Racković Vite, a kako je iskaz ove svjedokinje samo pročitao, te se s obzirom na to svjedokinja nije mogla unakrsno ispitati u pogledu ključnih činjenica, to prvostepeno vijeće svoju odluku nije ni moglo temeljiti na ovom iskazu.

141. Kada je u pitanju iskaz svjedoka M-2, ista je na glavnom pretresu istakla da je optuženog Pantelića vidjela s grupom vojnika koji ih odvođe na karoseriji kamiona, u smislu da ga vidi nakon što su u vozilo utjerani Tvrtković Hamed i Tvrtković Husein, a kojom prilikom je nju Racković Vito bacio sa kamiona, dok u iskazu od 07.08.2012. godine navodi da nije lično vidjela Pantelića, ali je od drugih čula da je bio. Prilikom pojašnjavanja razlika u iskazima, svjedokinja je navela da je tada bila u velikom strahu, potpuno izgubljena i da je Pantelića vidjela kako stoji pored kamiona. S obzirom na navedene razlike u iskazima i pojašnjenje svjedokinje, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće izvelo pravilan zaključak, da ista s obzirom na sve okolnosti, strah i izgubljenost, nije sa sigurnošću mogla prepoznati optuženog Pantelića kritične prilike.

142. Kada je u pitanju žalbeni prigovor kojim se ukazuje da su na okolnosti predmetne tačke oslobađajućeg dijela presude svjedočili i svjedoci Cero Islam i Tufekčić Junus, ali da u obrazloženju presude prvostepeno vijeće ne spominje ova dva svjedoka, apelaciono vijeće je uvidom u spis predmeta, konstatovalo da je tačno da su svjedoci Cero Islam i Tufekčić Junus prilikom davanja iskaza na glavnom pretresu svjedočili i u pogledu okolnosti koje se odnose na tačku 6. oslobađajućeg dijela presude. Međutim, analizom sadržaja iskaza svjedoka Cero Islama, datog na glavnom pretresu od 19.03.2013. godine, ovo vijeće je utvrdilo da je on o odvođenju Hameda Tvrkovića čuo od Cero Mehe, koji mu je rekao da je među vojnicima tada bio prisutan i optuženi Pantelić⁹. Isto tako, svjedok Tufekčić Junus, u iskazu datom na glavnim pretresima od 26.02.2013. i 09.04.2013. godine, navodi kako je čuo od žene Safeta Tvrkovića da su tada odvedeni Omer Čančar, Alija Čančar, Hamed Tvrković, sin mu Husein, dok na upit branioca optuženog Pantelića da li je među vojnicima bio i optuženi Pantelić, svjedok navodi da optuženog nije lično vidio, ali je njegova pretpostavka da je tu bio prisutan¹⁰.

143. Imajući u vidu navedeno, a cijeneći činjenicu da ovi svjedoci nisu bili neposredni očevici odvođenja Tvrković Hameda i Tvrković Huseina, već je riječ o svjedocima koji su imali posredna saznanja, to apelaciono vijeće nalazi da njihovi iskazi nisu ni bili relevantni u pogledu ključnih činjenica, a da je prvostepeno vijeće svoje zaključke o ključnim činjenicama zasnovalo samo na osnovu relevantnih dokaza, iskaza svjedoka koji su imali svoja neposredna zapažanja.

144. Slijedom navedenog, apelaciono vijeće nalazi pravilnim stav prvostepenog vijeća da se s obzirom na suprotnosti u iskazima svjedoka u pogledu ove tačke oslobađajućeg dijela presude, nije mogla na nesumnjiv način utvrditi ključna činjenica, da li je optuženi Miloš Pantelić bio prisutan i učestvovao u lišavanju slobode civila Tvrković Hameda i Tvrković Huseina, te je na temelju takvog zaključka i primjenom principa *in dubio pro reo*, prvostepeno vijeće pravilno oslobodilo optuženog za navedene radnje, a koji zaključak i ocjenu prihvata i ovo vijeće, dok žalbene prigovore izjavljene u ovom pogledu odbija kao neosnovane.

⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 19.03.2013. godine

¹⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 26.02.2013. i 09.04.2015. godine

Oslobađajući dio presude – tačka 7.

145. Kada je u pitanju tačka 7. oslobađajućeg dijela presude, Tužilaštvo u žalbi ističe da je svjedok Tufekčić Junus objasnio razlike koje postoje u njegovim izjavama u toku istrage i na glavnom pretresu, navodeći da je uvijek govorio da je među licima koja su zapalila njegovu kuću bio optuženi Pantelić. Prvostepeno vijeće, prema mišljenju Tužilaštva, zanemaruje činjenicu da je svjedok odbrane Mirković Nenad, kome je vijeće poklonilo vjeru, komšija i pripadnik iste čete kao i optuženi Pantelić, te da je imao jak motiv da svjedoči u korist optuženog. U žalbi se ističe da se prvostepeno vijeće ne osvrće na činjenicu da je izjava svjedoka Markovića u pogledu vremena paljenja kuće Tufekčić Junusa u suprotnosti sa izjavama svjedoka Tufekčić Junusa, Cero Islama, Trifković Boška i Šabanović Salke. Nelogično je, po mišljenju Tužilaštva, da svjedok Mirković Nenad sa bliske udaljenosti nije čuo pucnjavu niti eksplozije bombi.

146. Kada su u pitanju naprijed navedeni žalbeni prigovori Tužilaštva, ovo vijeće ocjenjuje da se prvostepeno vijeće i u ovom slučaju pravilno rukovalo principom *in dubio pro reo* i oslobodilo optuženog Miloša Pantelića optužbe za učestvovanje u paljenju kuće Tufekčić Junusa.

147. Naime, svjedok Tufekčić Junus u svom iskazu datom na glavnom pretresu dana 26.02.2013. godine, u pogledu okolnosti koje se odnose na tačku 7. oslobađajućeg dijela presude, navodi da je vojnike, među kojima je prepoznao i optuženog Miloša Pantelića, posmatrao iz svoje bašte sa udaljenosti od nekih 150 metara od kuće. Nakon upita od strane odbrane da pojasni sa koje je tačno udaljenosti sve posmatrao, svjedok je zatim izjavio da je u pitanju udaljenost od nekih 70 metara iz bašte pored kuće. Branilac optuženog Pantelića je nakon tog odgovora predočio svjedoku njegovu izjavu iz istrage, u kojoj je naveo da je sve posmatrao sa udaljenosti od preko 500 metara iz šume iznad Kabernika.

148. Imajući u vidu navedene razlike u iskazima ovog svjedoka, apelaciono vijeće zaključuje da je prvostepeno vijeće pravilno ocijenilo kako su iskazi svjedoka o odlučujućim činjenicama nekonzistentni, nejasni i neuvjerljivi, s obzirom da svjedok navodi različita mjesta odakle posmatra dešavanja ispred svoje kuće i paljenje iste. Pored toga, ovo vijeće konstatuje i da svjedok u tri navrata navodi tri različite razdaljine sa kojih to posmatra, koje znatno odstupaju jedna od druge (70, 150 i 500 metara).

149. Tužilaštvo u žalbi ukazuje da je iskaz svjedoka Tufekčić Junusa potvrđen iskazima svjedoka Šabanović Salke, Cero Islama i Trifković Boška. Međutim, apelaciono vijeće u ovom smislu prihvata ocjenu prvostepenog vijeća, da se radi o posrednim saznanjima, da navedeni svjedoci samo potvrđuju da je kuća Tufekčić Junusa zapaljena u junu 1992. godine i da je izgorjela, ali da isti nemaju saznanja o tome ko je učestvovao u paljenju iste, niti im je Junus ikada pričao o tome.

150. Kada je u pitanju žalbeni prigovor kojim Tužilaštvo ukazuje na činjenicu da je svjedok odbrane Mirković Nenad, kome je vijeće poklonilo vjeru, komšija optuženog i da je bio pripadnik iste čete kao i optuženi, u smislu da je imao jak motiv da svjedoči u korist optuženog, apelaciono vijeće analizom iskaza svjedoka Mirković Nenada, zaključuje da je isti bio u dobrim odnosima sa Tufekčić Junusom, koji mu je bio prvi komšija, te da mu je upravo Mirković Nenad savjetovao da se jedno vrijeme skloni od kuće, jer ga ne može zaštititi od paravojnih formacija koje dolaze, a ostali su u dobrim odnosima i nakon rata. Svjedok Mirković je u svom iskazu naveo i da je vidio dolazak nepoznatih vojnika koji su se zaustavili ispred Junusove kuće, da nije čuo pucnjavu niti bombe, samo je nakon nekih pola sata vidio da gori krov Junusove kuće.

151. Slijedom navedenog, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće na pravilan način ocijenilo kako dokazi Tužilaštva nisu takvog kvaliteta da bi se na osnovu istih, po principu van razumne sumnje, zaključilo da je upravo optuženi Miloš Pantelić zapalio kuću Tufekčić Junusa.

152. Kada je u pitanju iskaz svjedoka Tufekčić Junusa, prvostepeno vijeće je zaključilo da se ne radi o iskazu koji ne ostavlja sumnju u njegovu tačnost i istinitost, posebno kada se imaju u vidu razlike u iskazima, u kojima govori o mjestu i udaljenosti sa kojih posmatra predmetni događaj, i činjenicu da je svjedok Mirković u svom iskazu izjavio da iz šume iznad Kabernika, sa udaljenosti od preko 500 metara, Tufekčić Junus nije mogao vidjeti dešavanja oko kuće.

153. Prvostepeno vijeće je po ocjeni apelacionog vijeća sasvim pravilno imalo u vidu i da iskaz svjedoka Tufekčića nije provjerljiv, odnosno, nije potkrijepljen iskazima drugih svjedoka, te je u suprotnosti sa iskazom svjedoka Mirković Nenada, shodno čemu prvostepeno vijeće nije ni moglo van razumne sumnje utvrditi krivicu optuženog

Pantelića za navedene radnje, koji zaključak prihvata i ovo vijeće, a suprotne žalbene prigovore u vezi s tim ocjenjuje neosnovanim.

Oslobađajući dio presude – tačka 8.

154. Ovom tačkom činjeničnog utvrđenja prvostepene presude optuženi Tasić Ljubomir, Milisavljević Predrag i Pantelić Miloš oslobođeni su optužbe da su na način opisan u izreci presude, počinili progon civilnog bošnjačkog stanovništva sela Smriječje, Veletovo, Čengići, Žagre, Gornji i Donji Dubovik i Hanište zatvaranjem i prisilnim preseljenjem.

155. Tužilaštvo smatra da je sudeće vijeće u odnosu na ovu tačku optuženja izvelo pogrešan zaključak da u odnosu na optuženog Tasić Ljubomira optužba nije ponudila dokaze koji bi jasno i van razumne sumnje ukazivali na odgovornost optuženog Tasića za prisilno preseljenje stanovništva, a u odnosu na Milisavljević Predraga i Pantelić Miloša da nije dokazano da su učestvovali u protuzakonitom zatvaranju civila u konvoju. Prihvatajući zaključak sudećeg vijeća o prisilnom preseljenju bošnjačkog stanovništva pomenutih sela, tužilaštvo je osporilo zaključak da nije dokazana namjera optuženog Tasića na progon civilnog stanovništva njihovim prisilnim preseljenjem. Prema navodima žalbe, namjera optuženog proizlazi iz samih njegovih radnji, koje se ogledaju u njegovoj naredbi kada je pomenutom stanovništvu rekao da se sprema etničko čišćenje, da su organizovani konvoji nudeći im tri pravca odlaska, te da će svi koji budu ostali biti ubijeni. Pored navedenog u žalbi se navodi da je svoju namjeru optuženi iskazao kroz svoje prisutvo na više lokacija prilikom prolazaka konvoja, kako u zaseoku Čengići, tako i u Bosanskoj Jagodini, te konačno u Višegradu, odakle je konvoj krenuo u pravcu Olova i Kladnja. Nadalje, Tužilaštvo žalbom osporava zaključak pobijane presude u smislu nepostojanja dokaza koji bi ukazali na diskriminatornu namjeru optuženog, nalazeći da ona proizilazi iz činjenice da su iseljeni samo civili bošnjačke nacionalnosti, a da su u pratnji bili vojnici srpske nacionalnosti, što navodi na zaključak da su civili iseljeni iz svojih domova isključivo zbog svoje nacionalne, odnosno vjerske pripadnosti. Konačno, pozivajući se na iskaze svjedoka optužbe, prije svega Šijaković Milije, Krtinić Gine, Gavrilović Darge, kao i dijelom na iskaze svjedoka Spahić Ferida, Karaman Zize, Čelik Mehe, M-4, M-5, tužilaštvo je ukazivalo da se radilo o optuženom koji je *de facto* bio komandir četvrte čete, iz čega proizilazi da je optuženi Tasić bio dio organizacije, u konkretnom slučaju vojne strukture koja je organizovala i sprovela plan prisilnog preseljenja civila bošnjačke nacionalnosti.

Prema tezi optužbe, optuženi Tasić je bio jedan od izvršilaca plana iseljenja bošnjačkog stanovništva, odnosno iz njegovog cjelokupnog ponašanja da se izvući zaključak da je on bio saglasan sa cjelokupnim događajem i da je dijelio namjeru ostalih srpskih vojnika. Kada su u pitanju krivičnopravne radnje optuženih Milisavljević Predraga i Pantelić Miloša, Tužilaštvo žalbom ukazuje na pravilan zaključak prvostepenog vijeća da su ova dvojica optuženih naoružani učestvovali u pratnji konvoja, ali da je pogrešan zaključak pobijane presude da nije dokazano da su civili u konvoju bili protuzakonito zatvoreni iz kog razloga nisu prihvaćeni navodi optužnice da su optuženi počinili progon nezakonitim zatvaranjem civila. Naime, prema mišljenju tužilaštva optuženi su svojim radnjama na odlučujući način i u znatnoj mjeri doprinijeli izvršenju protivzakonitog zatvaranja, a što sve proizilazi iz činjenica da se radilo o civilima, koji nisu bili naoružani i uniformisani, da nisu pružali otpor, da im nije pružen dokaz o potrebi lišenja slobode, dok su s druge strane optuženi bili pripadnici rezervnog sastava policije i bili naoružani, a time i svjesni da lišenje slobode mora biti na zakonu zasnovano, što u konkretnom slučaju nije bilo, pa su prema tome radnje optuženih bile obuhvaćene njihovim direktnim umišljajem.

156. Međutim, nasuprot tvrdnjama žalbe Tužilaštva, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud, u ovom dijelu pobijane presude, potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice za odlučivanje u predmetnoj krivičnopravnoj stvari. Prvostepeni sud je u potpunosti postupio u skladu sa odredbom člana 281. stav 2. ZKP-a BiH i savjesno cijenio iskaze svih svjedoka saslušanih na ove okolnosti, kao i opšte okolnosti koje su vladale u inkriminisano vrijeme i na osnovu takve ocjene izveo zaključak o svim činjenicama bitnim za pravilno razjašnjenje svih spornih pitanja, a prvenstveno o pitanjima koja potencira žalba: pitanje postojanja umišljaja kod optuženih u cilju ostvarenja progona nesrpskog civilnog stanovništva sa područja opštine Višegrad, odnosno postojanja diskriminatorne namjere na strani, prvenstveno optuženog Tasića, u relevantnom periodu.

157. Naime, ako se uzme u obzir činjenica da ključni svjedok optužbe Ferid Spahić, koji je bio direktni učesnik u pregovorima o preseljenju bošnjačkog stanovništva, nije potvrdio odlučnu činjenicu da je optuženi Tasić izdao naredbu za iseljenje civilnog stanovništva, niti je iz njegovih radnji svjedok mogao zaključiti da se radilo o diskriminatornom postupanju optuženog, a što nije proizilazilo ni iz iskaza drugih saslušanih svjedoka, prije svega Čelik Sabahudina, Čelik Mehe, Kasapović Sene, svjedok M-6 i dr., ne može se sa sigurnošću izvesti zaključak o ispunjenosti svih obilježja ovog djela. Naime, apelaciono vijeće prihvata činjenicu da je optuženi bio prisutan na

sastanku u kafani „Rzavski bregovi“, da je optuženi predstavnike sela upoznao o organizaciji konvoja koji bi ih izvukao s područja opštine Višegrad, da je optuženi bio i u Bosanskoj Jagodini prilikom ukrcavanja stanovništva u autobuse, kao i u Višegradu na trgu, ali ipak nalazi, a kako to pravilno zaključuje i pretresno vijeće, da pored dokazanosti radnji optuženog i sveukupnosti okolnosti pod kojima je preseljenje izvršeno, a koje je nesumnjivo bilo nedozvoljeno i suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, nije dokazano da je optuženikovo postupanje bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem u cilju ostvarenja progona nesrpskog civilnog stanovništva, što predstavlja bitan element ove inkriminacije.

158. Naime, u paragrafima 436., 448., 449. i konačno u paragrafu 455. pobijane presude, potpuno pravilno su izvedeni zaključci na navedene okolnosti, od toga da niko od svjedoka, pa ni ključni svjedok optužbe Spahić Ferid nije mogao potvrditi da im je optuženi na održanom sastanku uputio bilo kakvu prijetnju (čak naprotiv, većina svjedoka njegove radnje smatraju dobronamjernim, s obzirom da su smatrali da ih je on na neki način upozoravao na opasnost koja im prijete „od druge vojske“), preko činjenice da svjedok Spahić, svjedok M-6, M-5 govore o povjerenju koje su oni imali prema optuženom, iz kog razloga su oni bili ti koji su insistirali da u pratnji konvoja budu njihove komšije Srbi, do činjenice da niko od saslušanih svjedoka nije potvrdio da je optuženi izdavao bilo kakvu naredbu u pogledu ukrcavanja u autobuse, za kretanje konvoja ili potvrdio bilo kakve okolnosti koje bi bile usmjerene na organizaciju i planiranje konvoja. Prema tome, njegovo učestvovanje u predmetnom događaju koje nije sporno, samo po sebi ne implicira njegovu svijest u smislu ostvarenja progona nesrpskog stanovništva čije postojanje bi povlačilo krivičnu odgovornost, te nedvojbeno upućuje na valjanost iznesenog zaključka prvostepenog vijeća. Iz navedenih razloga, i za ovo Vijeće je neprihvatljiva teza optužbe iznesena u žalbi o tome da se iz radnji, odnosno ponašanja optuženog prema civilima bošnjačke nacionalnosti na području opštine Višegrad, može izvesti zaključak o dokazanosti mens rea, odnosno namjere kod optuženog da se kao posljedica njegovog ponašanja dogodi krivično djelo.

159. Također, nasuprot tvrdnjama žalbe Tužilaštva BiH, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud u ovom dijelu pobijane presude, potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice za odlučivanje u predmetnoj krivičnopravnoj stvari i u odnosu na optužene Predraga Milisavljevića i Miloša Pantelića.

160. Analizirajući iznesene žalbene prigovore Tužilaštva u okviru istaknutog žalbenog osnova, a u odnosu na pomenute optužene, apelaciono vijeće iste nalazi neosnovanim. Naime, obrazloženje pobijane presude, po ocjeni ovog vijeća, daje u svemu potpune i ispravne činjenične zaključke u ovoj tački izreke presude, koji se odnose na optužene Predraga Milisavljevića i Miloša Pantelića nalazeći da optužba nije dokazala krivicu optuženih za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ Bosne i Hercegovine u vezi sa tačkom d) – deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva i tačkom e) – zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, u vezi sa članom 29. KZ Bosne i Hercegovine, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ Bosne i Hercegovine.

161. Po ocjeni ovog vijeća, sasvim ispravno se u pobijanoj presudi navodi da optužba, s obzirom na status optuženih (bili u pratnji konvoja u svojstvu vojnika, odnosno rezervnog policajca) u toku dokaznog postupka, nije izvela dokaze u pogledu postojanja odlučnih činjenica, a koji bi ukazali da su optuženi znali, odnosno bili svjesni da izvršavanjem naredbe za pratnju konvoja doprinose prisilnom preseljenju stanovništva. U tom pravcu, prvostepeno vijeće naredbu za pratnju konvoja pravilno komparira s naredbom za ubistvom određene osobe ili osoba iz koje je jasna njena protivpravnost, te nalazi da se za razliku od naredbe za ubistvo, kod naredbe za pratnju konvoja ne može samo pretpostavljati postojanje svijesti kod osobe koja naredbu izvršava, za doprinošenjem prisilnom preseljenju, već je neophodno istu jasno dokazati, što je optužba u konkretnom slučaju propustila učiniti.

162. Konačno, kada je u pitanju teza optužbe o odgovornosti optuženih Milisavljevića i Pantelića, da su svojim radnjama u okviru ove tačke optuženja, počinili i progon civilnog stanovništva izvršen njihovim zatvaranjem, ovo vijeće dijeli zaključak prvostepenog, te nalazi da optužba ni u tom pravcu nije pružila valjane dokaze. Naime, ako se uzmu u obzir iskazi saslušanih svjedoka, koji su saslušani na okolnosti cijelog događaja vezanog za organizaciju konvoja i njegovog kretanja, te uloge optuženih u vezi s njim, ne može se van razumne sumnje izvući zaključak o postojanju svijesti kod optuženih, tokom pratnje konvoja, o sudbini civila, odnosno o tome da je cilj organizacije konvoja bio progon civilnog stanovništva i to zatvaranjem. U tom smislu valja istaći, kako prvostepeno vijeće pravilno nalazi, da iz izvedenih dokaza proizilazi da su optuženi, tek ispred baraka preduzeća „Sladara“ definitivno postali svjesni dalje sudbine odvojenih muškaraca, kada je počelo oduzimanje novca, dragocjenosti i ličnih dokumenata, te njihovo vezivanje žicom i

prevođenje u autobus „Terpentina“. Te radnje (razdvajanja na Iščerića brdu i dalje) su međutim obuhvaćene tačkom 1, za koju su optuženi proglašeni krivim.

163. Imajući u vidu da žalbom Tužilaštva nisu osnovano dovedena u sumnju utvrđenja prvostepenog vijeća u oslobađajućem dijelu pobijane presude, proizilazi zaključak da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je temeljem odredbe člana 284. stav 1. tačka c) ZKP-a BiH, optužene Tasić Ljubomira, Milisavljević Predraga i Pantelić Miloša oslobodio od optužbe za inkriminaciju iz tačke 8. Stoga je prvostepena presuda, na osnovu odredbe člana 315. stav 2. ZKP BiH, i u ovom dijelu potvrđena.

IV. POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA

ŽALBA BRANIOCA OPTUŽENOG PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA

164. Branilac optuženog Predraga Milisavljevića je u okviru ovog žalbenog osnova istakao prigovor da krivično djelo Zločini protiv čovječnosti u vrijeme rata od 1992. do 1995. godine nije bilo propisano kao krivično djelo prema domaćem pravu, a zabrana retroaktivnog dejstva predstavlja klasičan princip kako međunarodnog, tako i nacionalnog krivičnog prava. Branilac je podsjetio da je retroaktivnost dozvoljena samo u korist optuženog u vidu primjene blažeg zakona.

165. Apelaciono vijeće u pogledu navedenog prigovora najprije konstatuje da odbrana pravilno ukazuje kako krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja. Nesporno je i da prema načelu zakonitosti, nikome ne može biti izrečena krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

166. Međutim, Apelaciono vijeće nalazi da je u konkretnom slučaju upravo riječ o inkriminaciji koja uključuje kršenje pravila međunarodnog prava. Naime, u inkriminisano vrijeme, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti predstavljalo je krivično djelo kako sa aspekta međunarodnog običajnog prava, tako i sa aspekta principa međunarodnog

prava.

167. Ovakvo stanovište suda, temelji se na praksi Evropskog suda za ljudska prava iskazanoj u brojnim predmetima gdje su ispitivani zahtjevi principa zakonitosti iz člana 7. EKLJP. U navedenim predmetima, Evropski sud za ljudska prava nikada nije doveo u pitanje sankcionisanje djela počinjenih u periodu kada to postupanje nije domaćim zakonima bilo predviđeno kao krivično djelo, kada je riječ o zločinima protiv čovječnosti, budući da je djelo zločina protiv čovječnosti i u to vrijeme, bez sumnje predstavljalo krivično djelo prema međunarodnom pravu.

168. U kontekstu prethodno navedenog, apelaciono vijeće ukazuje da je u presudi Evropskog suda za ljudska prava u Strasburu od 10. juna 2012. godine, u predmetu osuđenog Bobana Šimšića, u vezi sa navedenim, između ostalog istaknuto :

“Sud opaža da je sadašnji aplikant bio osuđen 2007. godine za progon kao zločini protiv čovječnosti s obzirom na djela koja su desila 1992. godine. Kako pobijana djela nisu sadržavala zločine protiv čovječnosti prema domaćem pravu sve do stupanja na snagu Kaznenog zakona, evidentno je iz dokumenata citiranih u gore navedenim stavcima od 8-13 da su pobijana djela, u vremenu kada su bila počinjena, sadržavala zločine protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. U tom smislu, primjećuje se da su svi sastavni elementi zločina protiv čovječnosti ispunjeni u ovom slučaju: pobijana djela su izvršena u kontekstu šireg i sistematičnog napada s ciljem na civilno stanovništvo i aplikant je bio svjestan ovih napada (suprotno slučaju Korbely, gore navedeni stavci, §§ 83-85).

Aplikant je tvrdio da nije mogao predvidjeti da su njegova djela mogla sadržavati zločine protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. Primijećeno je, također, da je aplikant počinio ova djela kao policijski službenik. Sud drži da se osobe koje obnašaju profesionalnu dužnost moraju procesuirati s najvećim stupnjem opreza slijedeći njihovo zanimanje, te se može očekivati da dobiju posebnu pažnju u procjeni rizika koju je ta aktivnost povlačila za sobom (vidjeti Kononov, gore navedeno, § 235). Nadalje, imajući u vidu strahovitu, nezakonitu prirodu njegovih djela, koja uključuju ubistva i mučenja Bošnjaka unutar konteksta šireg i sistematičnog napada Bošnjačkog civilnog stanovništva Opštine Višegrad, čak bi i površna reakcija od strane aplikanta navela da su djela riskantna sadržavajući zločine protiv čovječnosti za koje bi se on mogao držati odgovornim.

Sud zaključuje da su djela aplikanta, u vremenu kada su izvršena, sadržavala kazneno djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu. Ova je žalba, zbog toga, očigledno neosnovana i mora se odbiti prema članu 35. stavkama 3(a) i 4. Konvencije.”

169. Konačno i presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Maktouf/Damjanović od 18.jula 2013. godine potvrđuje identičan stav u vezi sa suđenjem za zločine protiv čovječnosti, koji su u domaći zakon uvedeni 2003. godine. U istoj odluci se jasno navodi da “Bosna i Hercegovina i entitetski sudovi nemaju nikakve druge mogućnosti, nego da primjenjuju Krivični zakon iz 2003. godine u takvim predmetima”.

170. Shodno navedenom, prigovori branioca o pogrešnoj primjeni krivičnog zakona su odbijeni kao neosnovani.

V. ŽALBENI OSNOV PREMA ČLANU 300. ZKP BiH: ODLUKA O KAZNI I IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

A. STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

171. Žalba na odluku o kazni može se, kako je to predviđeno u odredbi člana 300. stav 1. ZKP BiH, ulagati po dva različita osnova.

172. Žalba na odluku o kazni može se, prije svega, uložiti na osnovu toga da pretresno vijeće nije primjenilo relevantne zakonske odredbe prilikom odmjeravanja kazne. Međutim, apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što pretresno vijeće nije primijenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će apelaciono vijeće preispitati odluku o kazni samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primijene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako apelaciono vijeće smatra da je došlo do nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane pretresnog vijeća i pravilno primjenjenog zakona.

173. S druge strane, podnosilac žalbe može osporavati odluku o kazni zbog toga što je pretresno vijeće neprimjereno iskoristilo svoje diskreciono pravo prilikom

utvrđivanja odgovarajuće kazne. Apelaciono vijeće naglašava da pretresno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, pošto je pretresno vijeće u poziciji da najbolje može odmjeriti i ocijeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, apelaciono vijeće neće remetiti analizu pretresnog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima, kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnosilac žalbe ne pokaže da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje široko diskreciono pravo.

174. Naime, podnosilac žalbe mora pokazati da je pretresno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primijenilo svoje diskreciono pravo, ili da je odluka pretresnog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno nepravedna, da apelaciono vijeće može izvesti zaključak da pretresno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način.

175. Apelaciono vijeće uzima u obzir da pretresno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost. Ako je apelaciono vijeće uvjeren da je pretresno vijeće razmatralo te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.

B. ŽALBA TUŽILAŠTVA BIH

176. Tužilaštvo je u žalbi povodom izrečene krivičnopravne sankcije prema optuženim Predragu Milisavljeviću i Milošu Panteliću, navelo da izrečene kazne zatvora u trajanju od po 20 (dvadeset) godina nisu srazmjerne stepenu krivične odgovornosti optuženih, pobudama iz kojih su djelo učinili i jačini ugrožavanja zaštićenog dobra, kao i da prvostepeno vijeće nije u dovoljnoj mjeri cijeno i druge otežavajuće okolnosti stečene na strani optuženih. U tom smislu, Tužilaštvo navodi da je prvostepeno vijeće propustilo cijeno položaj optuženih, u smislu da su kao pripadnici rezervnog sastava policije bili dužni štiti bezbjednost i sigurnost svih građana na području opštine Višegrad, potom broj civila lišenih života, kao i da su učestvovali u oduzimanju novca i ličnih stvari, te vezivanju ruku žicom oštećenih.

177. Suprotno iznesenim žalbenim navodima, apelaciono vijeće ocjenjuje da je prvostepeno vijeće pravilno cijeno sve otežavajuće okolnosti stečene na strani

optuženih, a kako to nalažu relevantne odredbe KZ-a BiH. Pri tome, apelaciono vijeće je sa posebnom pažnjom razmotrilo stepen krivice optuženih, motive za izvršenje krivičnog djela, jačinu ugrožavanja, odnosno povrede zaštićenog dobra, te okolnosti pod kojima je djelo počinjeno i posljedice koje je isto proizvelo.

178. U tom smislu, apelaciono vijeće, jednako kao i prvostepeno vijeće, nalazi da nijedna kazna ne može adekvatno odraziti težinu oduzimanja života ovolikog broja ljudi, kao i duševnu bol nanesenu njihovim porodicama, pogotovo što je oduzimanje života počinjeno na diskriminatornoj osnovi. Međutim, apelaciono vijeće smatra pravilnim zaključak prvostepenog vijeća da, ma koliko je ovaj zločin sam po sebi stravičan, postoje i optuženi koji su počinili i teža djela, kao što su krivično djelo genocida ili počinjenje većeg broja masovnih ubistava, kao i sami tvorci i kreatori ovih zločina, koji zaslužuju teže kazne.

179. U pogledu prigovora da prvostepeno vijeće nije u dovoljnoj mjeri cjenilo položaj optuženih, apelaciono vijeće, iako ta činjenica nije od posebnog značaja, konstatuje da su optuženi u vrijeme počinjenja djela bili obični pripadnici Višegradske brigade – VP 7158, a ne pripadnici rezervnog sastava policije, kako to tvrdi Tužilaštvo, nitipak pripadnici komandnih struktura.

182. Također, u pogledu prigovora da prvostepeno vijeće nije cijenilo činjenicu da su optuženi učestvovali u oduzimanju novca i ličnih stvari, te vezivanju ruku žicom oštećenih, apelaciono vijeće nalazi da su navedene radnje u konkretnom slučaju, cijanjene kod obojice optuženih, ali da su one praktično bile prethodne radnje koje su konzumirane u krajnjoj radnji izvršenja, lišenju života civila, čime je oštećenim povrijeđeno osnovno i temeljno ljudsko pravo u demokratskim društvima – pravo na život, propisano u članu 2. EKLJP.

183. S obzirom na sve navedeno, odbijeni su kao neosnovani prigovori Tužilaštva u odnosu na izrečenu krivičnopravnu sankciju.

C. PROŠIRENO DEJSTVO ŽALBI BRANILACA OPTUŽENIH PREDRAGA MILISAVLJEVIĆA I MILOŠA PANTELIĆA

184. Iako branilac optuženog Milisavljevića samo paušalno izjavljuje žalbu i zbog

odluke o krivičnopravnoj sankciji, ne dajući u tom smislu konkretne razloge, dok branilac optuženog Pantelića ni ne podnosi žalbu po tom žalbenom osnovu, nego samo po osnovu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, apelaciono vijeće je imajući u vidu odredbu člana 308. ZKP BiH, koja propisuje prošireno dejstvo žalbe, preispitalo prvostepenu presudu i u dijelu odluke o kazni za oba optužena.

185. Ispitujući pravilnost i zakonitost kazni koje su pobijanom presudom izrečene optuženim, apelaciono vijeće je prvenstveno imalo u vidu da su optuženi oglašeni krivim za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) KZ BiH, te da su predmetno krivično djelo počinili kao saizvršioci, u smislu člana 29. KZ BiH, te značaj i težinu tog djela.

186. Nadalje, apelaciono vijeće je imalo u vidu sve okolnosti propisane u članu 48. KZ BiH, koje mogu biti od uticaja da kazna bude manja ili veća, te u sklopu toga sve, od strane prvostepenog vijeća pravilno utvrđene otežavajuće okolnosti, kao što je činjenica da su žrtve izabrane na diskriminatornoj osnovi i na naročito brutalan način lišeni života čak i članovi istih porodica, zbog čega su neke porodice ostale bez većine ili svih muških članova, kao i da optuženi ni u jednom trenutku nisu izrazili svoje protivljenje u pogledu radnji izvršenja.

187. Također, apelaciono vijeće je posebno cijenilo činjenicu da su optuženi djelovali zajednički i da je svako od njih na odlučujući način doprinijeo izvršenju djela – lišenju života 48 civila. Međutim, za razliku od radnji izvršenja optuženog Predraga Milisavljevića, u odnosu na kojeg je nesumnjivo dokazano da je kritične prilike bio i direktni izvršilac pogubljenja civila, odnosno da je prvi preduzeo radnju pucanja u postrojene civile, apelaciono vijeće nalazi da niti jednim izvedenim dokazom nije potvrđeno da je i optuženi Miloš Pantelić preduzeo predmetnu radnju pucanja u civile.

188. Naime, kao što je to već ranije obrazloženo, apelaciono vijeće je na osnovu provedenih dokaza i dovođenjem istih u međusobnu vezu, logičkim rezonovanjem izvelo nesporan zaključak da je optuženi Pantelić bio prisutan na jami "Paklenik" prilikom lišenja života civila, odnosno, da je svojim radnjama koje su bile u funkciji obezbjeđenja kolone i lokacije ispred jame kao mjesta lišenja života prisilno dovedenih civila, odnosno u funkciji sprečavanja pokušaja bjekstva ili bilo kakvog otpora od strane prisilno dovedenih,

na odlučujući način doprinijeo da svi dovedeni civili budu lišeni života, sem svjedoka Spahića koji je ipak uspio pobjeći. Međutim, iako je sasvim vjerovatno da su svi pucali, vijeće nije moglo van razumne sumnje utvrditi da je i optuženi Pantelić preduzeo radnju pucanja u civile, iz prostog razloga što se o tome niko od saslušanih svjedoka o tome nije mogao konkretno izjasniti, za razliku od optuženog Milisavljevića za koga je utvrđeno da je prvi zapucao.

189. Imajući dakle u vidu konkretne radnje izvršenja djela od strane oba optužena, odnosno cijeneći pojedinačni doprinos svakog od njih nastupanju zabranjene posljedice, ovo vijeće cijeni da je od njih preduzete radnje izvršenja i sa aspekta kažnjavanja, potrebno posmatrati odvojeno, odnosno napraviti određenu distinkciju između istih.

190. Stoga apelaciono vijeće nalazi da je u odnosu na preduzete radnje optuženog Predraga Milisavljevića kazna zatvora od 20 godina pravilno odmjerena, dok je u odnosu na optuženog Miloša Pantelića, imajući u vidu navedene okolnosti, ovo vijeće zaključilo da se i sa nešto blažom kaznom prema istom može postići svrha kažnjavanja, zbog čega je preinačilo prvostepenu presudu u dijelu odluke o kazni, tako što je optuženog Pantelića za predmetno krivično djelo, uz primjenu odredaba članova 39., 42. i 48. KZ BiH, osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina, u koju mu se na osnovu člana 56. stav 1. KZ BiH, ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru, i to od 22.06.2012. godine do 31.05.2013. godine, te od 28.10.2014. godine pa nadalje.

191. Apealciono vijeće nalazi da će se ovako izrečenim kaznama u potpunosti ostvariti svrha kažnjavanja propisana u članu 39. KZ BiH, i to kako sa aspekta specijalne, tako i generalne prevencije.

192. Na kraju, treba istaći da je branilac optuženog Predraga Milisavljevića izjavio žalbu i u pogledu odluke o imovinskopravnom zahtjevu. Međutim, kako u žalbi nisu navedeni konkretni razlozi koji bi doveli u sumnju i taj dio prvostepene presude, te kako apelaciono vijeće shodno članu 306 ZKP BiH ispituje pobijanu presudu samo u okviru istaknutih žalbenih razloga i navoda žalbe, vijeće se nije konkretno upuštalo u razmatranje žalbe u tom dijelu, ocjenjujući taj žalbeni osnov samo paušalno navedenim.

193. Imajući u vidu sve navedeno, apelaciono vijeće je na osnovu članova 313 I 314 ZKP BiH donijelo odluku kao u izreci ove presude. Kako tačke 2 i 3 oslobađajućeg

dijela prvostepene presude nisu bile predmet žalbe tužioca, to je taj dio presude ostao neizmjenjen.

ZAPISNIČAR

Denis Podžić

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Mirko Božović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.